

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 32

София, четвъртък, 29 декември

1927 г.

33. заседание

Срѣда, 28 декември 1927 година.

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ, въ 16 ч. 20 м.)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, откривамъ заседанието.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ народни представители: Йорданъ Абаджиевъ, Петъръ Анастасовъ, Христо Баралиевъ, Григоръ Василевъ, Тодоръ Влайковъ, Вълчо Даскаловъ, Вълчовъ, Юсеинъ х. Галибовъ, Борисъ Димевъ, Стефанъ Димитровъ, д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ, Борисъ Ефтимовъ, Величко Кознички, Гето Кръстевъ, Иванъ Куртевъ, Димо Кьорчевъ, Тончо Хр. Мечкарски, д-ръ Кънчо Милановъ, Милю Милевъ, Димитъръ Мишайковъ, Коста Николовъ, д-ръ Владимиръ Руменовъ, Мехмедъ Алиевъ Салиевъ, Пандо Сидовъ, Георги Симеоновъ, Петко Разукановъ, д-ръ Владимиръ Такевъ, Стефанъ Тасевъ, Иванъ Харизановъ, Кръстю п. Цвѣтковъ, Антонъ Ченгелиевъ и Маринъ Шиваровъ)

Има думата г. министъръ-председателятъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Съгласно вашето решение отъ вчера, имамъ честь да ви прочета следния указъ: (Чете)

„У К А З Ъ

№ 12

НИЕ БОРИСЪ III

съ Божия милостъ и народната воля

Царь на българитѣ

По предложение на нашия председателъ на Министерския съветъ и министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве, представено намъ съ доклада му отъ 27 декември 1927 г., подъ № 1.407, и възъ основа на чл. 129 отъ конституцията,

Постановихме и постановяваме:

I. Да се продължатъ заседанията на I-та редовна сесия на XXII-то обикновено Народно събрание до 27 януари 1928 г. включително.

II. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на нашия председателъ на Министерския съветъ и министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ София на 28 декември 1927 г.

БОРИСЪ III

Председателъ на Министерския съветъ и министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве:

А. Ляпчевъ“.

Председателстващъ А. Христовъ: Съобщавамъ, че бюрото на Събранието е разрешило отпущъкъ на следнитѣ народни представители:

На г. Иванъ Христовъ — 2 дни;
На г. Стефанъ Тасевъ — 4 дни;
На г. Григоръ Василевъ — 2 дни;
На г. Коста Николовъ — 4 дни;
На г. Кръстю п. Цвѣтковъ — 3 дни;
На г. Стефанъ Димитровъ — 4 дни;
На г. Маринъ Шиваровъ — 2 дни и
На г. Петъръ Анастасовъ — 3 дни.

Съобщавамъ, че е постѣпило питане отъ народния представителъ г. Кръстю Пастуховъ относно нашитѣ отношения съ Югославия, въ което се казва: (Чете)

„Въпрѣки постояннитѣ изявления на официалнитѣ представители на нашето и югославянското правителства за коректни добросъседски отношения, границата ни къмъ Сърбия продължава да бѣде затворена.

„Какви постѣпки сѣ направени и какви изгледи има да се тури край на това ненормално положение въ едно скоро време?

„А сѣщо тъй съвмѣстно ли е това състояние на ненормалностъ съ членуването и на дветѣ държави въ Женевското общество?“

Това питане ще се събщи на г. министра.

Постѣпило е законодателно предложение за измѣнение и допълнение на чл. I отъ закона за пенсиитѣ на служителитѣ при държавнитѣ и изборнитѣ учреждения. (Вж. прил. Т. I, № 34) Вносителъ сѣ народнитѣ представители г. г. Петъръ Миновъ, Цвѣтанъ Стоянчевъ, Иванъ п. Янчевъ и др. Предложението е подписано отъ нужното число народни представители.

Ще се отпечати и ще ви се раздаде.

Пристѣпваме къмъ дневния редъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. председателю! Искамъ думата преди дневния редъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Имате думата.

К. Пастуховъ (с. д): Бѣхъ отпразилъ преди нѣколко дни питане къмъ г. министра на финанситѣ относително въпроса за заема. Моля да ми се отговори, тъй като първата половина на сесията приближава да се закрие. Ако днесъ не може да се отговори, ще моля въ утрешното заседание да се отговори.

Председателстващъ А. Христовъ: Изиратено е на г. министра.

К. Пастуховъ (с. д): Изиратено е, но г. министърътъ на финанситѣ присѣтствува тукъ и въпросътъ не е отъ такова естество да се събиратъ справки и сведения отъ разни канцеларии. Въпросътъ се касае до едно освѣтление. Така че, ако г. министърътъ на финанситѣ сега не е въ състояние или не желае сега да отговори, то тогава поне утре да отговори.

Питането ми е въ какво положение се намира въпросътъ за заема?

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Азъ съжалявамъ, че г. Пастуховъ не е ималъ добрината да присъствува тая заранъ на заседанието на бюджетарната комисия, където азъ направихъ пълни съобщения и освѣтления по въпроса. Азъ считахъ, че трѣбва да ги дамъ въ бюджетарната комисия. Кожкото се отнася до едно пленарно разискване, предъ видъ на туй, че ние се намираме въ едни преговори, азъ въ едно такова разискване, като интерпелационно, не ще мога да ги дамъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Правото на народния представителъ да прави питання е осветено, . . .

Министъръ В. Молловъ: И правото на министра да не отговаря на тия питання е също така осветено.

К. Пастуховъ (с. д.): . . . както отъ конституцията, така и отъ правилника. Вие ще ми дадете възможностъ да си развия питането, а ако намирате за нужно, ще заявите предъ Народното събрание, че не желаете да дадете отговоръ.

Министъръ В. Молловъ: Азъ желая да дамъ отговоръ, но не сега, а когато се свърши въпросътъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Позволете, г. министре на финанситѣ, но това не е само Ваше право, когато Вие благоволите да дадете отговоръ, тогава да го дадете.

Министъръ В. Молловъ: Азъ нося отговорностъ по конституцията, а не Вие. Вие имате едно любопитство, а азъ имамъ отговорностъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Признавамъ, че носите отговорностъ, но ние не сме Ви изправили на съдъ, за да понесете тая отговорностъ, а като народни представители, по силата на конституцията и на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, искаме да знаемъ какъ стои въпросътъ за заема.

Ако желаете, сега да развия питането си.

С. Савовъ (д. сг): Министърътъ каза, че не желаете.

К. Пастуховъ (с. д.): Съгласни ли сте?

Председателстващъ А. Христовъ: Не е съгласенъ г. министърътъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Азъ питамъ Васъ, г. председателю на бюрото, кога ще ми се отговори на питането?

Министъръ В. Молловъ: Презъ м. мартъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Не може така да отговаря г. министърътъ, защото правилникътъ казва, че на всички питання трѣбва да се отговори преди да се разотидатъ народнитѣ представители. Това е. На всички питання обезателно трѣбва да се отговори.

И. Лѣкарски (д. сг): Ние не си разотиваме, а отиваме въ почивка.

К. Пастуховъ (с. д.): Правилникътъ казва, че въ следующето заседание трѣбва да се отговаря, а най-късно, когато се закрива сесията трѣбва да се отговори на всички питання, да бждатъ изчерпани.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Когато се закрива сесията, ще се отговори.

К. Пастуховъ (с. д.): Мисля, че трѣбва да действуваме парламентарно. Нѣма защо да устройваме сцени въ Народното събрание.

Министъръ В. Молловъ: Вие ги устройвате, азъ не ги устройвамъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Азъ не ги устройвамъ, г. министре. Но нито азъ, нито голѣма частъ отъ народното представителство сме на мнение, че по единъ важенъ въпросъ, ка-

къвто е тоя за заема, ние ще трѣбва да стоимъ въ мъгла, да учимъ отъ вестниците какво е станало, какво е говорено, а надлежнитѣ министри да не ни даватъ никакви освѣтления.

Н. Пждаревъ (д. сг): Въ никоя страна камарата не води преговори за заеми; камарата се произнася по сключени заеми.

К. Пастуховъ (с. д.): Азъ знамъ, че камарата не води преговори, но въ камарата на всѣка една страна на питаннята се дава ходъ. А ако г. министърътъ желаете да се скрие задъ чл. 92 отъ конституцията, ако намира, че има налице условията, поменати въ този членъ, той, следъ като ме чуе да развия своето питане, ще стане да каже, че не може да даде по тѣзи и тѣзи причини никакви освѣтления. Това е конституционното.

С. Савовъ (д. сг): Той така каза.

Н. Пждаревъ (д. сг): Той така каза — нуждитѣ на управлението налагатъ това.

К. Пастуховъ (с. д.): Откога се измѣнихте така? Толкова време седѣхте при насъ!

Н. Пждаревъ (д. сг): Не съмъ се измѣнилъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Много сте се измѣнили!

Н. Пждаревъ (д. сг): Азъ поддържамъ, че народниятъ представителъ има право да прави питання.

К. Пастуховъ (с. д.): Като имамъ право, застапете се да ми се даде възможностъ да развия питането си и да ми се отговори.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. министърътъ казва, че сега по този въпросъ не може да даде отговоръ, защото това може да попрѣчи въ преговоритѣ, които води. По-ясно отъ това има ли?

К. Пастуховъ (с. д.): Азъ искамъ да зная като народенъ представителъ има ли преговори, нѣма ли преговори, въ какво положение е въпросътъ.

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Стига прекрещания! Нѣмате думата, г. Пастуховъ!

К. Пастуховъ (с. д.): Дайте ми възможностъ да развия питането си, пъкъ ми дайте какъвто щете отговоръ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министъръ-председателътъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Г. Пастуховъ самъ призна, че отговорътъ на неговото питане е въ зависимость отъ постановлението на чл. 92 отъ конституцията.

К. Пастуховъ (с. д.): Все съ тая пуста отговорностъ се извинявате, отъ която никои не е пострадалъ, а само българскиятъ народъ страда!

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ ще Ви прочета този членъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Азъ го зная.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Като го знаешъ, малко търпение!

К. Пастуховъ (с. д.): Защо ще мълча?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Какъ да не мълчишъ! Предъ конституцията ще мълчишъ!

К. Пастуховъ (с. д.): (Възражава)

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ще мълчишъ!

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Пастуховъ!

Министър-председател А. Ляпчев: И тъй чл. 92 на конституцията каза: (Чете) „Събранието може да поканва министрите и комисарите да дойдат на заседанието, за да дават потребните сведения и разяснения. Министрите и комисарите сж длъжни да дойдат въ Събранието и да дадат лично исканите обяснения. Министрите и комисарите, подъ своя отговорност, могат да премълчават такива работи, за които, ако се разгласи не овреме, може да се повредят държавните интереси“.

Г. министърът на финансите какво ви казва? — „Това, което можехъ азъ да обясня по въпроса за заема, направихъ го днесъ преди обѣдъ въ заседанието на бюджетарната комисия съ всичките подробности; тукъ въ пленума не намирамъ за умѣстно да давамъ обяснения, и то въ съгласие съ чл. 92 на конституцията, защото азъ съмъ въ преговори“. Разбирате ли го това? Свършено.

К. Пастуховъ (с. д): Разбирамъ го, г. министър-председателю, но той ще ми отговори, следъ като чуе моята дума.

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Г. Пастуховъ! Нѣмате думата.

К. Пастуховъ (с. д): Има ли чл. 20 на правилника?

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Нѣмате думата, г. Пастуховъ. Г. министърътъ не желае сега да отговори — толкозъ!

Има думата народниятъ представител г. Илия Георговъ.

К. Пастуховъ (с. д): Моля Ви се, г. председателю! (Голѣма глъчка)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Нѣмате думата. Говорихте вече.

К. Пастуховъ (с. д): Ама какъ можете да ми отнемете думата! Какъ може г. министърътъ да не отговори на питането ми!

Председателстващъ А. Христовъ: Не Ви давамъ думата — свършено!

К. Пастуховъ (с. д): Че какъ така!

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) По силата на правилника.

Нѣкой отъ сговористите: Може ли единъ депутатъ да тормози цѣлото Народно събрание?

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Илия Георговъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. председателю! Азъ не искамъ назорленъ думата. Министърътъ може да се скрие задъ чл. 92 на конституцията, само следъ като чуе питането ми — моето питане не засѣга никакви тайни — а преди да го чуе, не може да направи това, защото той не знае, какво азъ искамъ. Това е то.

Председателстващъ А. Христовъ: Г. Георговъ! Имате думата.

К. Пастуховъ (с. д): И азъ протестирамъ, че Вие не съблюдавате правилника! И да Ви кажа, утре ще си повтора питането.

Председателстващъ А. Христовъ: Добре!

К. Пастуховъ (с. д): Отговорност! За коя отговорност говорите? На всички питання сте длъжни да отговорите. Това е Парламентъ!

К. Куневъ (д. сг): Недейте се нервира толкозъ!

Председателстващъ А. Христовъ: Имате думата, г. Георговъ.

И. Георговъ (р): Г. г. народни представители! Азъ отпразнихъ едно запитване до правителството, за да ми каже, кои сж причините, че не последва препоржката на Обществото на народите за сключването на държавенъ заемъ, която ни бѣ обещана въ тронното слово и въ отговора му.

Е. Начевъ (д. сг): Казаха ти, че заемътъ презъ мартъ ще стане.

И. Георговъ (р): Тия причини не могатъ да не бѣдатъ съобщени предъ цѣлото Народно събрание, защото тая препоржка е обещана официално и въ тронната речъ и въ отговора ѝ. Ние отчакаме . . .

К. Пастуховъ (с. д): Много ще чакаме, както изглежда, г. Георговъ!

И. Георговъ (р): . . . нашето запитване да се тури на дневенъ редъ, за да може Народното събрание да се произнесе дали причините, които правителството ще ни изнесе за несключването на заема, лежатъ въ . . .

Н. Пѣдаревъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

К. Пастуховъ (с. д): На васъ ви даватъ обяснения въ частните заседания на болшинството, а на насъ, като народни представители, никѣде не ни даватъ.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Въ бюджетарната комисия . . .

К. Пастуховъ (с. д): Вие имате тази привилегия да ви даватъ обяснения като заседавате въ частни събрания като болшинство, а ние трѣбва да ви търсимъ като кученца да ни казвате новини. Кѣде е справедливостта? Това е Парламентъ, не е мушия на никого!

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Нѣмате думата, г. Пастуховъ!

К. Куневъ (д. сг): Какво ви интересува заемътъ? Вие сте противъ него.

К. Пастуховъ (с. д): Какъ да не ни интересува? Какъ да не можемъ да искаме да знаемъ прежснати ли сж, преустановени ли сж, продължаватъ ли се преговорите и отъ що се спъватъ, . . .

Нѣкой отъ сговористите: Това е тайна.

К. Пастуховъ (с. д): . . . какъ стои въпросътъ съ Народната банка, съ Disconto Gesellschaft? Каква е тази тайна, която оповестявате чрезъ вестниците? (Възражения отъ сговористите) А кой министъръ не желае да направи декларация, нито да поеме морална отговорност за една фалирала политика. Това е Народно събрание! Да ни дияр по коридорите ли, да ми казвате новини? Азъ не желая по такъвъ начинъ да се осведомявамъ. Това е унизително за единъ народенъ представител. Тѣй и Гешовъ, когато му искаха тукъ въ 1912 г., презъ време на балканската война, да отговори какво е нашето положение въ Македония, се скри задъ чл. 92 на конституцията, а следъ 16 юний, когато трѣбваше да се оправдава, той каза: „Азъ ви дадохъ една велика България по картата съ Македония заедно“.

Тайна ли? Никаква тайна нѣма, а има единъ неуспѣхъ.

Министъръ В. Молловъ: Има само една пашарма, една демагогия и безподобна мизерия отъ ваща страна! Това има!

К. Пастуховъ (с. д): Никаква демагогия! Какъвъ си министъръ на финансите да нѣманъ куража да кажешъ на Народното събрание, на българския народъ, защо си ходилъ?! Какво ми разправяте мене?! (Глъчка)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Нѣмате думата, г. Пастуховъ!

К. Пастуховъ (с. д): Ние да не сме тукъ само да гласуваме? Ние сме опозиция, която е получила 550 хиляди гласа въ България, и ние искаме отъ министра на финансите да излъже да ни каже нѣщо повече отъ това, което е казалъ въ в. в. „Зора“ и „Утро“ по въпроса за заема. (Голѣма глъчка)

Председателстващъ А. Христовъ: Г. Пастуховъ! Прегрѣждавамъ Ви, че, ако продължавате така, ще взема санкции спрямо Васъ.

И. Георговъ (р): Ако тия причини се криятъ въ нѣкои неприемливи условия, които може би сж поставени отъ финансовия комитетъ при Обществото на народите, нека да

ни се кажатъ, за да подкрепимъ правителството при отхвърлянето на тия условия.

Поради важноста на въпроса настоявамъ да се тури на дневенъ редъ още утре нашето запитване.

С. Омарчевски (з): Г. председателю! Искамъ думата.

Председателствуващъ А. Христовъ: Времето, определено за питанья, 30 минути, изтече.

С. Омарчевски (з): Искамъ думата преди дневния редъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Имате думата.

С. Омарчевски (з): Г. председателю! Г. г. народни представители! На 17 т. м. отправихъ едно запитване отъ името на нашата парламентарна група къмъ г. министъръ-председателя и г. министра на финанситъ по въпроса за заема и по въпроса за военното положение. Ето вече три месеца отъ какъто одобрихте указа № 8 за обявяване военно положение въ два окръга, а правителството и до днесъ не ни е казало, при настъпването на какви условия то смѣта да вдигне военното положение.

Азъ моля, г. председателю, да сезирате Народното събрание и да се опредѣли день за отговоръ на моето запитване. Не може г. министърътъ на финанситъ или г. министъръ-председателятъ да се оправдаватъ съ чл. 92 отъ конституцията, преди запитването да бѣде поставено на разглеждане. То ще се постави на разглеждане, ще се изкажатъ по него всички парламентарни групи, и ако се намѣри, че е нужно министърътъ на финанситъ да не отговори, чакъ тогава може той да се възползува отъ чл. 92 на конституцията. Вие може да давате всѣки день интервюта по вестниците, можете да се освѣтлявате въ частнитъ събрания на болшинството, . . .

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Вашиятъ представителъ г. Дръновски бѣше въ бюджетарната комисия и заяви, че не прави въпросъ.

С. Омарчевски (з): . . . обаче, ще трѣбва и тукъ да освѣтлиме народното представителство по всички тия въпроси, които сѣ въпроси не на Сговора, а на България.

Азъ моля да опредѣлите день, въ който да се отговори на това мое запитване.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Янко Сакъжзовъ.

Я. Сакъжзовъ (с. д): Г-да! Ако до сега не сте давали възможностъ на народнитъ представители да се изказватъ, ваша е вината и затуй всичко се е струнало за днесъ.

Сѣщо и азъ съмъ депозиралъ една интерпелация отъ името на нашата група по въпроса за безработицата — единъ много важенъ въпросъ. Бихъ искалъ и по тази интерпелация да се изкаже правителството, кога ще я постави на разглеждане. Само по тѣзи ли работи ще споримъ, бѣ джанамъ!

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министъръ-председателятъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Между приказкитъ на г. Пастуховъ и тѣзи на г. Сакъжзовъ има само едно нѣщо ново — това е досежно интерпелацията на г. Сакъжзовъ за безработицата. По въпроса за заема азъ отговорихъ. Този, който иска що-годе да бѣде лояленъ спрямо противниците си и иска да се съобрази съ нашия основенъ законъ, ще разбере защо правителството ви заявява, че не може да слага въпроса за заема на разглеждане въ пленума — не може, защото се водятъ преговори. Онова, което министърътъ на финанситъ можеше да каже, той го каза въ бюджетарната комисия, а не въ частно събрание на болшинството. Бюджетарната комисия бѣше свикана и дори изрично бѣха помолени нѣкои господа, които не влизатъ въ нея, да дойдатъ да се освѣтлятъ.

К. Пастуховъ (с. д): Кога сте го казали?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Днесъ, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Ама кой го знае?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ако Вие не го знаете, имате делегатъ тамъ. Този въпросъ се разясни и — излишно е да потретвамъ — е свършенъ въпросъ.

По интерпелацията за безработицата. Ако г. министърътъ на търговията има възможностъ, утре може да отговори.

К. Пастуховъ (с. д): Не е свършенъ въпросътъ за заема.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ще дойде време и на него да се отговори.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Марковъ.

Г. Марковъ (з): Понеже може скоро да се преустановягъ заседанията на Камарата, ние желаемъ на многото депозирани отъ насъ питанья да се отговори, защото сѣ по текущи въпроси. Подиръ 6 месеци като отговаряте, ще кажете: „Къде бѣхте по-рано“, както казахте на Омарчевски веднѣжъ. Азъ моля, понеже съ питаньята се засѣгатъ важни въпроси, да се поставягъ на дневенъ редъ утре, за да можемъ да се разяснимъ по тѣхъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Което може, ще се направя.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Стояновъ.

А. Стояновъ (раб): И ние сме депозирали едно питане до г. министъръ-председателя и министъръ на вътрешнитъ работи по поводъ запечатването на клубоветъ на професионалнитъ съюзи. Това е едно действие на властта, което се отнася до едно професионално движение въ цѣлата страна. Всички клубове на професионалнитъ съюзи сѣ запечатени, а ози денъ имаше обиски и арести. (Възражението отъ сговориститъ) Азъ искамъ да знамъ възъ основа на какво се върши това и защо не се спратъ тѣзи незакония сирямо професионалното движение у насъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министъръ-председателятъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: По този въпросъ г. Стояновъ получи отговоръ при разискванията по отговора на тронното слово. Тогава, по поводъ на тѣхния конгресъ, на поздравитъ на Профинтерна, когато даваха телеграми до третия интернационалъ, когато се заканваха на държавата и говорѣха противъ закона за защита на държавата, азъ му заявихъ, че при съществуването на този законъ ние не можемъ да търсимъ организации съ такива похвати, които сѣ въ връзка съ третия интернационалъ. Това налага моятъ дѣлъ и ще го направя.

А. Стояновъ (раб): Това е инсинуация и срещу тази инсинуация на г. министъръ-председателя азъ протестирамъ. (Възражения и тропане по банкитъ отъ сговориститъ) Нищо нѣма вѣрно въ това, което говори г. министъръ-председателятъ. Азъ го моля да излъже съ данни, да докаже, че всичко, което казва, е вѣрно.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ Ви отговорихъ; повече нѣма да Ви отговарямъ.

А. Стояновъ (раб): Азъ моля да се постави на дневенъ редъ това питане, за да видимъ какви сѣ документитъ на г. министра на вътрешнитъ работи. Вие отстъпвате предъ онѣзи, които искатъ да обявятъ фашистска диктатура въ нашата страна, насочена срещу работническото движение. Протестирамъ още веднѣжъ срещу тази инсинуация.

Н. Кемилевъ (д. сг): Защо не протестирате и срещу заляването напоследъкъ на оная комунистка, която е занесла 10 хиляди лева въ Централния затворъ?

А. Стояновъ (раб): То не се отнася до професионалнитъ съюзи. (Пререкания между А. Стояновъ и Н. Кемилевъ).

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни)

А. Стояновъ (раб): (Къмъ Н. Кемилевъ) Ако е въпросъ за получаване пари отъ Коминтерна, ти си получавалъ пари отъ Коминтерна, а не азъ. Да мълчишъ тамъ!

Н. Кемилевъ (д. сг): Вие трѣбва да напустнете Народното събрание.

А. Стояновъ (раб): Искате да използвате вашето разклатено положение срещу работническото движение въ страната. (Глъчка)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля, г-да!

Н. Мушановъ (д): Досега не е насрочена нито една интерпелация.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ще получите отговоръ.

Министъръ В. Молловъ: Всичко ще стане навреме, само дохождайте тамъ, където трѣбва.

И. Петровъ (д. сг): Г. председателю! Дайте думата и на г. Мушанова.

Н. Мушановъ (д): Да ви кажа, г. Петровъ! Не прилича на Парламента досега да не се е занимавалъ нито съ една интерпелация. Чухте ли? Или знаешъ само да крѣкаш!

И. Петровъ (д. сг): Какво да крѣкамъ! Не съмъ крѣкалъ. Когато бѣше въ Шуменския затворъ, азъ идвахъ при тебе. Не те е срамъ! (Пререкание между Н. Мушановъ и И. Петровъ. Голѣма глъчка)

Председателстващъ А. Христовъ: (Силно звъни) Моля, тишина, г-да!

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за насърчение износа на вината.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ Г. Казанаклиевъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ прибавитѣ и поправитѣ, приети на второ четене)

Председателстващъ А. Христовъ: Съобщавамъ на Събранието, че сж постъпили две предложения по чл. 10 на законопроекта.

Първото предложение е отъ народния представителъ г. Ради Василевъ, въ смисълъ къмъ чл. 10 да се прибави следната нова алинея: (Чете) „Производителнитѣ винарски и лозарски кооперации въ царството могатъ да откриватъ реални складове за износъ при задължение да изнесатъ минимумъ 500.000 литри вино, като предварително представятъ нуждната гаранция въ банково удостоверение въ размѣръ на 150.000 л.“

Второто предложение е отъ народния представителъ г. Илия Георговъ, въ смисълъ въ края на чл. 10 да се прибави следниятъ текстъ: (Чете) „Кооперациитѣ, образувани отъ производители за износъ на вино, се освобождаватъ отъ внасянето гаранцията отъ 300.000 л.“

Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ да развие предложението си.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Още вчера азъ направихъ бележка да се направи едно допълнение на чл. 10, въ смисълъ българскитѣ винарски и лозарски производителни кооперации да могатъ да откриватъ реални складове и да се ползватъ отъ привилегиитѣ на тоя законъ, като поематъ задължение да изнесатъ вича въ по-малкъ размѣръ отъ минималния, който е опредѣленъ въ закона — единъ милионъ литри — а именно 500 хиляди литри. Азъ говорихъ съ г. министра на финанситѣ, и той се съгласи да се направи това допълнение, като освенъ това гаранцията имъ се намали на половина, на 150.000 хиляди лева, и се внася не въ наличность, а въ банково удостоверение. Понеже тѣ сж мѣстни кооперативни организации, могатъ да получатъ банково удостоверение било отъ популарнитѣ банки, било отъ други учреждения. Азъ съмъ тамъ, че производителнитѣ винарски и лозарски кооперации у насъ, ако не могатъ поединично то по две, по три заедно могатъ да откриватъ реални складове и да се ползватъ отъ закона.

Моля ви, прочее, да гласувате това мое предложение.

Председателстващъ А. Христовъ: Г. Министърътъ на финанситѣ съгласенъ ли е?

Министъръ В. Молловъ: Азъ съмъ съгласенъ, само че да бждатъ поставени при еднакви условия за вноскаитѣ. Да се намали размѣрътъ на 150.000 л., но, колкото се отнася до вноскаитѣ, до начина на внасянето, да бждатъ поставени на еднакви условия.

Председателстващъ А. Христовъ: Които сж съгласни съ предложението на г. Ради Василевъ, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата народниятъ представителъ г. Илия Георговъ да развие предложението си.

И. Георговъ (р): Г. г. народни представители! Азъ се присъединявамъ къмъ предложението, което направи г. Ради Василевъ.

Но азъ правя и едно друго предложение. Законътъ за насърчение износа на вината е една стѣпка напредъ, за да може да се намали въ възможнитѣ размѣри кризата всрѣдъ лозарско-винарското съсловие, създадена отъ несъответствието между производството и пласирането.

За да се постигне тази голѣма целъ, отъ която ние всички тукъ, въ Камарата, се въодушевяваме, ще бжде нужно по-нататкъ да се внесе единъ специаленъ законопроектъ за насърчение на лозарството. Това, което сега става, е една стѣпка напредъ въ тая насока.

Но, за да може да се осъществи тази стѣпка, ще трѣбва при образуването на реалнитѣ складове да се вземе въ съображение, че ние трѣбва да подкрепимъ производителитѣ. Е добре, ако за реалнитѣ складове, въ които ще се преработватъ вината за износъ, се изискватъ такива условия — непременно помѣщението да може да прибира 200 хиляди литри вино и до 1 августъ да се изнесатъ отъ склада единъ милионъ литри вино — това показва, че ние ще подкрепимъ на първо мѣсто търговцитѣ спекуланти.

Понеже ние всички се въодушевяваме отъ идеята да подкрепимъ кооперативния износъ, и понеже министъръ-председателътъ покровителствува кооперациитѣ, азъ пледирамъ предъ васъ, щото реалнитѣ складове, открити отъ кооперирани производители, да се освободятъ отъ гаранцията 300 хиляди лева, която споредъ чл. 10 трѣбва да се представлява отъ всички ония, които откриватъ реални складове.

Понеже кооперациитѣ сж морални сдружения и ние можемъ да вѣрваме въ изпълнението на тѣхнитѣ задачи, азъ мисля, че ние всички ще се съгласимъ да се прибави къмъ чл. 10 това положение: отъ кооперациитѣ на производители, които ще откриватъ реални складове, за да изнасятъ вино, да не се търси гаранция.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Уважаемиятъ г. Георговъ, въ добритѣ чувства на когото къмъ покровителство на лозарството не можемъ да се съмняваме (Смѣхъ), прави едно предложение, което изключва предложението, което бѣше прието одеде.

К. Томовъ (з): И на присмѣхъ Богъ помага.

Министъръ В. Молловъ: Неговото предложение гласи: „Кооперации, образувани отъ производители за износъ на вино . . .“ Очевидно е, че тукъ има нѣкаква стилистическа грѣшка. „Производители за износъ на вино“ не съществуватъ; съществуватъ производители на вино. Разбирамъ, че се касае за кооперации на производители, които иматъ за целъ да изнасятъ вино. Ние допущаме съществуването на тия кооперации. Предложението на г. Ради Василевъ, което се дебатира по-рано и въ комисията, е възприето. То дава възможностъ на тѣзи кооперации да иматъ такива складове и да взематъ участие въ износа на вината.

Колкото се отнася до предложението на г. Георговъ, кооперациитѣ да се освобождаватъ отъ внасянето на изискуемата се гаранция отъ 300 хиляди лева то е въ противоречие съ онова, което току-що се прие. Не може покровителството да отиде дотамъ, щото кооперациитѣ да не отговарятъ предъ надлежнитѣ власти за евентуалнитѣ загуби, разноси и други вреди, които биха могли да последватъ за фиска. Вие знаете, че въ заключителната часть на законопроекта има редица санкции. Да приемемъ предложението на г. Георгова, това значи, да поставимъ кооперациитѣ, образувани специално за износъ на вино, въ такава изключително положение, че цѣлиятъ законопроектъ да стане безпредметенъ.

Азъ моля г. Георговъ да не настоява на своето предложение. Това, което е въ неговата мисъл, е направено.

Съжалявамъ, че г. Георговъ вчера не достоя докрая на заседанието, за да чуеше обясненията, които азъ дадохъ по целта на законопроекта. Каква е целта? Целта е да направимъ единъ опитъ за масово изнасяне, за изнасяне на голѣмо количество вино въ странство съ участието на хора и фирми, които иматъ възможностъ да направятъ този износъ и които владѣятъ чуждия пазаръ — който пазаръ нашитѣ кооперации не владѣятъ и който, надѣвамъ се, ще го завладѣятъ, но ще го завладѣятъ следъ редъ усилия. Следователно, ние, които правимъ този опитъ, така да се каже, не бива да правимъ прѣчки, не бива да правимъ спънки, той да не се осъществи, да не сполучи. Ако опитътъ, който правимъ, сполучи, нашитѣ кооперации безсъмнено ще се подредятъ, ще иматъ възможностъ и тѣ да изнасятъ вино, както иматъ тая възможностъ и по сегашествуващитѣ законоположения.

Освенъ това, г. г. народни представители, пожеланието, което изказа г. Георговъ, да се покровителствува нашето лозарство, е вече въ достатъчна степенъ осъществено. Въ закона за покровителствуване на земеделското производство е застъпенъ и тоя браншъ — лозарството — и затова смѣтамъ, че нѣма защо да се внася новъ законопроектъ за тая целъ. Вѣрно е, че законътъ за покровителствуване на земеделското производство е малко познатъ. Той е познатъ само по глобитѣ, които се налагатъ въз основа на него за пакоститѣ, които се вършатъ на земеделското производство. Нито азъ, нито г. Георговъ сме въ такова положение, че да теглимъ отъ тѣзи глоби. Ние се намираме малко настрана отъ закона, но той съществува и се прилага. Благодарение на този законъ за насърчение на земеделското производство, нашето лозарство се разви до такава степенъ.

Повтарямъ. Смѣтамъ, че това пожелание на г. Георговъ е отдавна изпълнено. Нашето желание днесъ е да помогнемъ не само на лозаритѣ, но и на винаритѣ, за да могатъ тѣ да изнасятъ нашитѣ вина въ странство.

Председателствуващъ А. Христовъ: Г. Георговъ! Настояватъ ли Вашето предложение да се гласува?

И. Георговъ (р): Да.

Министъръ В. Молловъ: Тогава азъ трѣбва да заявя, че не съмъ съгласенъ съ неговото предложение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ направеното отъ г. Георговъ предложение, съ което г. министърътъ на финанситѣ не е съгласенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Казанаклиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ доклада на финансовата парламентарна комисиия, който ви е раздаденъ, въ п. 1 чл. 12 на законопроекта погрѣшно е напечатано „разнитѣ складове“; би трѣбвало да бѣде „реалнитѣ складове“. Трѣбва да се смѣта, тъй като това е печатна грѣшка, че при второто четене е гласувано „реалнитѣ складове“, а не „разнитѣ складове“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ на трето четене законопроекта за насърчение износа на вината, тъй както се докладва, заедно съ приетата добавка, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 11)

Минаваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за разрешаване на Карловската градска община да сключи заемъ 5.250.000 л. отъ Българската земеделска банка.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ прибавката, приета на второ четене)

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за разрешаване на Карловската градска община да сключи заемъ 5.250.000 л. отъ Българската земеделска банка, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 12).

Пристъпваме къмъ трета точка отъ дневния редъ — трето четене тълкувателния законопроектъ по чл. 56 отъ закона за селско-стопанско настаняване на бѣжанцитѣ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, безъ измѣнение)

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ на трето четене тълкувателния законопроектъ по чл. 56 отъ закона за селско-стопанско настаняване на бѣжанцитѣ, — „Държавенъ вестникъ“ бр. 213 отъ 18 декемврий 1926 год., — моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 13)

Пристъпваме къмъ четвъртата точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за подпомагане пострадалитѣ отъ суша земеделски стопанства презъ 1927 г. въ Пашмаклийска, Горноджумайска, Св. Врачка, Петричка, Берковска и Брѣзничка околии.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 33)

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за подпомагане пострадалитѣ отъ суша земеделски стопанства презъ 1927 г. въ Пашмаклийска, Горноджумайска, Св. Врачка, Петричка, Берковска и Брѣзничка околии, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Министъръ Д. Христовъ: Предлагамъ да се гласува законопроекта по спешностъ и на второ четене.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ предложението на г. министра на земеделието и държавнитѣ имоти, законопроектътъ да се гласува по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Чете)

„З А К О Н Ъ“)

за подпомагане пострадалитѣ отъ суша земеделски стопанства презъ 1927 година въ Пашмаклийска, Горноджумайска, Св. Врачка, Петричка, Берковска и Брѣзничка околии.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на земеделието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Отъ сведенията, които сж получени въ Министерството на земеделието и Земеделската банка, се вижда, че има и други околии, които сж пострадали отъ суша. Затова азъ ще моля Народното събрание да се съгласи да измѣнимъ редакцията на заглавието, като следъ изброенитѣ околии се каже: „както и други околии, пострадали отъ суша“, за да може по този начинъ да се възползуватъ отъ този законъ всички стопани въ околитѣ, които наистина сж пострадали отъ суша. Паритѣ нѣма да бѣдатъ раздадени безразборно. Тѣ ще бѣдатъ раздавани по специална наредба отъ Земеделската банка, като предварително тя опредѣля, кой сж наистина лицата, които сж пострадали отъ суша и на които трѣбва да бѣдатъ дадени съответнитѣ кредити.

Второ, понеже въ нѣкои околии има много стопанства, които сж пострадали и отъ градобитнина, ще моля народното представителство да се съгласи тоя законъ да засегне и пострадалитѣ отъ градобитнина.

Д. Зографски (з. в): Съгласни сме

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Лѣкарски.

И. Лѣкарски (д. сг): Щѣхъ да кажа това, което каза г. министърътъ. Ще направя, обаче, формално предложение за попълване на заглавието, а именно, следъ думитѣ „Брѣзничка околия“ да се прибави: „както и други околии, пострадали отъ градобитнина и наводнение“.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 33.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ (д. сг): Азъ не съмъ съгласенъ по никой начинъ да се подпомагатъ пострадалитъ отъ градушка съ държавна помощъ и съ опрощаване на данъци, защото тогава нѣма да може да се постигне голѣмата целъ, която се гони съ закона за застраховка на земеделскитъ посѣви отъ градобитнина. Какъ ще привикнемъ този народъ да се ползува отъ постановленията на този законъ? Така щото моля г. министра да не иска разширение на законопроекта и за пострадалитъ отъ градобитнина.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на земеделѣието и държавнитъ имоти.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Споредъ чл. 12 отъ закона за Земеделската банка, при последната всѣки селски стопанинъ има кредитъ до 5 хиляди лева, безъ поръчителство, и до 10 хиляди лева, съ поръчителство. Както знаете, въ последната сесия на XXI-то обикновено Народно събрание ние изменихме закона за Земеделската банка въ смисълъ, че повишихме кредита, съ поръчителство, отъ 10 на 20 хиляди лева, и може да се каже, че при туй повишение на кредита за селскитъ стопани отъ 10 на 20 хиляди лева, съ поръчителство, тѣ се улесняватъ въ случай, когато пострадатъ отъ суша.

Ние, обаче, мислимъ, че и сумата 20 хиляди лева не е достатъчна и затова искаме свръхъ тия 20 хиляди лева кредитъ, които Земеделската банка дава на земеделцитъ, да имъ се разрешатъ и още други 20 хиляди лева; така че кредитътъ, отъ който селскитъ стопани могатъ да се ползуватъ при Земеделската банка, да бѣде до 40 хиляди лева.

Също така и за лицата, които сѣ пострадали отъ градобитнина — върѣки това, че въ нѣкои мѣста тѣ сѣ застраховани предъ Кооперативната банка — тия суми, които имъ се даватъ, не сѣ достатъчни, за да могатъ тѣ да се справятъ съ своитъ нужди. А отъ друга страна, има и много стопани, които сѣ пострадали отъ градобитнина и наводнение, безъ да бѣждатъ, обаче, застраховани. Какво трѣбва да направимъ, за да дадемъ възможностъ на такива стопани да излѣзатъ отъ тия затруднения?

Ето защо, г. г. народни представители, азъ правя тия две предложения. По отношение на второто мое предложение — относно подпомагане на пострадалитъ отъ градобитнина — азъ оставамъ на вѣстъ, народното представителство, да разрешитъ въпроса. Колкото се отнася, обаче, до първото мое предложение — подпомагането да се разшири и за други околии освенъ тѣзи, които сѣ споменати въ законопроекта — него моля да го приемете тѣй, както го предлагамъ, за да се улеснятъ колкото се може повече земеделски стопанства.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Кърловъ.

С. Кърловъ (з. в): Г. г. народни представители! Доколкото азъ знамъ, има още много околии, населението на които също така е пострадало отъ сушата. Голѣма частъ отъ нашата Врачанска околия бѣ убита отъ градушка, а тази година поради сушата хранитъ не дадоха никакъвъ плодъ, особено царевичата.

Азъ смѣтамъ, че този законопроектъ ще трѣбва да бѣде разширенъ и да обхване всичкитъ околии въ България, които сѣ пострадали отъ суша и градобитнина.

К. Кънчевъ (д. сг): Това г. министърътъ го каза.

С. Кърловъ (з. в): Защото хората сѣ събъркали и нѣма откъде да взематъ пари, за да могатъ да си набавятъ храна и да се изхранятъ.

К. Кънчевъ (д. сг): Това се каза отъ г. министра.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Емануилъ Начевъ.

Е. Начевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ не трѣбваше да вземамъ думата следъ декларацията, която направи г. министърътъ на земеделѣието, но считамъ, че е необходимо да се поясни тази работа.

Трънската и Царибродската околии, които сѣ балкански околии, тази година също така пострадаха отъ суша. Освенъ

това, въ Трънска околия падна и градушка и положи истото на населението е извънредно критическо. Има тамъ хора, които сега гладуватъ. Не знамъ защо почитаемото министерство не е имало предъ видъ тия околии.

Министъръ Д. Христовъ: Затова, защото нѣма сведения въ министерството. Предъ видъ на това, че тия сведения въ последно време взеха да постѣпватъ все повече и повече по поводъ на този законопроектъ, затова и азъ предлагамъ на Народното събрание да го разшири.

Д. Зографски (з. в): За цѣлата страна.

Министъръ Д. Христовъ: Само за тамъ, гдето е констатирано отъ органитъ на министерството, че е имало суша.

Е. Начевъ (д. сг): Следъ декларацията, която прави г. министърътъ, че ще бѣждатъ подпомогнати и въ другитъ околии тѣзи, които сѣ пострадали отъ суша, градушка или наводнение, азъ нѣма какво да кажа повече, освенъ да помѣля всички да се съгласимъ да приемемъ това предложение. Но по-добре щѣше да бѣде, ако г. министърътъ съсемъ изменише законопроекта, като се избърли това изброяване на села, общини и околии и се каже, че ще се подпомагатъ всички пострадали отъ суша, градушка или наводнение. Защо ще се изброяватъ само нѣкои околии!

Х. Статевъ (нар. л): Министърътъ на финанситъ да си каже думата.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ (д): Г. г. народни представители! Този законопроектъ, повидимому много простъ, засѣга единъ голѣмъ въпросъ, защото ангажира участието на държавата въ подпомагането на нѣкои български граждани, които сѣ били сполетѣни отъ бедствие. Прави сѣ ония господа, които поддържатъ, че ако това е целта на законопроекта, не бива да се подпомагатъ само едни, а да не се подпомагатъ други, които сѣ били сполетѣни отъ смщитъ бедствия; държавата трѣбва да се погрижи за всички, които сѣ пострадали отъ бедствията, а не едни да бѣждатъ облагодетелствувани съ нейната помощъ, а други да не се ползуватъ отъ тая помощъ.

Ето защо, правилно е мнението, че заглавието на този законопроектъ трѣбва да бѣде „Законъ за подпомагане на всички пострадали отъ суша, градобитнина“ и т. н. Но ако такъвъ трѣбва да бѣде законътъ, той става вече толкова сериозенъ, че азъ бихъ желалъ въ този случай и министърътъ на финанситъ и министъръ-председателътъ да си кажатъ думата.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Е, набута го сега! Чудо стана вече!
Искамъ думата.

Н. Мушановъ (д): Да, азъ го набутахъ и го набутахъ тъкмо на мѣсто. (Голѣмъ смѣхъ. Глъчка)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни)

Н. Мушановъ (д): Г. г. народни представители! Изглежда, че г. министърътъ на земеделѣието се малко пораздразни.

Споредъ чл. 1 отъ законопроекта, на пострадалитъ ще се даватъ заеми отъ Земеделската банка до 20.000 л. подъ гаранция на държавата.

Известно е, г-да, на всички, които сте били тукъ, че колкото пѣти държавата гарантира, особено по такива заеми, въ края на крайщата, следъ нѣколко години поисква се да се опростятъ всичкитъ тия заеми, гарантирани отъ страна на държавата. Бѣдете увѣрени, че и тукъ тѣй ще стане. Тѣй е. Въ миналото имаме много случаи такива. Заради туй трѣбва да бѣдемъ по-бдителни и да видимъ какъвъ резултатъ ще даде този законъ.

Има ли сведения г. министърътъ на земеделѣието, какво количество хора сѣ пострадали тази година отъ суша, отъ градобитнина, отъ наводнение, за да ни се представи глобалната сума, която Земеделската банка трѣбва да отпусне? Азъ съмъ убеденъ, че тя ще надмине десетки не, а стотици милиони лева. Да ни представятъ смѣтка тукъ за всички онѣзи, които се нуждаятъ, за да можемъ

да имаме една обща представа, съ колко десетки милиони лева ще трябва да бъде ангажирана Земледълската банка. Може ли иначе да решим въпроса, г. г. народни представители? Кой отъ насъ ще бъде противъ принципа да се подпомогне страдащия гражданинъ вследствие на нѣкоя стихия? Ами ние се прегъваме подъ финансови тежести. Сега правимъ скандалъ по въпроса за заема, на който условията не знаемъ, но тежеститъ му всички знаемъ. Тежко е финансовото положение, а отъ друга страна, ще отидемъ да ангажираме стотици милиони лева отъ едно кредитно учреждение, което смѣтаме, че не е финансово солидно сега. Една отъ целитъ на държавния заемъ е тъкмо да подобримъ положението на Земледълската банка. Какъ можемъ да съвмѣстимъ тия две положения: отъ една страна Земледълската банка е при най-тежко положение и трябва да заслѣвимъ този кредитенъ институтъ, а отъ друга страна тѣй набързо да го ангажираме съ толкова милиони лева?

Ето защо бихъ молилъ г. министра на земледѣлието, веднѣжъ разширенъ законопроектъ за цѣлата страна, да ни каже по-прегледно, какви суми ще трябва да се ангажиратъ отъ Земледѣлската банка, за да се посрещнатъ тия нужди. Иначе ние работимъ действително въ тъмно. И затуй азъ казахъ: преди азъ да мисля по този въпросъ, г. министъръ-председателъ и г. министърътъ на финанситъ иматъ думата. Защото, г-да, азъ пакъ ще повторя: нѣма човѣкъ, който да е противъ принципа да се помага. Ако нѣма сръдства Земледѣлската банка, ще стане друго, което е по-лошо: на едни да се даде, на други — не. Тогава принципътъ, че държавата трябва да даде помощъ на всѣки бедствуващъ, нѣма да може да се приложи. А това е още по-лошо.

Ето защо азъ бихъ молилъ почитаемия министъръ, ако не е толкова належащъ този законопроектъ, нека да се проучи, особено сега, когато се разширява. Не е идея на г. министра да се разшири законопроектъ, както иска Народното събрание. Той, навѣрно, е ималъ смѣтка за три околии, а сега става за 72 околии.

И. Лѣкарски (д. сг): Нѣма да бъде за 72 околии.

Н. Мушановъ (д): Да бъде за половината, за 30 околии.

И. Лѣкарски (д. сг): Има правилникъ. Земледѣлската банка ще държи смѣтка за това. По кръжитъ нѣма да се раздава този кредитъ и партизански нѣма да се раздава.

Н. Мушановъ (д): Въ коя околия нѣма да намѣрите хора, не пострадали отъ градобитнина, наводнение или суша? Но нѣкъде има повече хора пострадали.

Ето защо ви моля сериозно да се замислите върху тѣй приетия принципъ и да не отивате тѣй леко да хвърляте толкозъ милиона лева, които Земледѣлската банка нѣма да бъде въ състояние да даде.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Това, което каза г. Мушановъ, азъ бихъ го скициралъ въ две думи: който много дава, може никому да не даде.

Въпросътъ за подпомагане срещу бедствия не е новъ въ нашата страна, той е старъ; още отъ 1899—1900 г. се е завела тази практика по закони, а по-рано бѣше по другъ редъ. И мога да отбележа, за честь на нашето земледѣлско население, че плащането на сумитъ, които сжъ му били дадени подъ поръчителството на държавата, защото тя става гарантъ, а не по обикновения редъ, досега е вървѣло много задоволително — изплащали сжъ хората. Но бедствия и бедствия — има различни. Нѣма година, когато да нѣма бедствия и нѣма кѣтъ, дето нѣма нѣкакво бедствие. Помощъ се дава при бедствие, което се констатира, че не е лично, само за едного, а за нѣкоя околностъ, и то не да сжъ засегнати само нѣкои лица, ами бедствието да има общъ характеръ. При такова бедствие се явява държавата въ помощъ. Каква помощъ? Земледѣлската банка ще си направи анкетата, за да види, дали въ еди-коя си мѣстностъ може да се каже, че действително има такова общо бедствие, та населението тамъ да заслужава помощъ. Подиръ това тя по своелъ редъ ще опредѣли размѣритъ на помощта само за прехрана на населението и за семе и нуждитъ пари ще се дадатъ отъ Земледѣлската банка въ заемъ не

по реда на личнитъ поръчителства, а подъ гаранцията на държавата. Този е редътъ.

Сега азъ не съмъ за едно разширяване. Историята на законопроекта ми е известна. Най-напредъ за Петричкия окръгъ се повдигна този въпросъ, и по мое настояване преди месеци въ този окръгъ се направи една анкета отъ Земледѣлската банка, за да се види, дали наистина тамъ има такова бедствие. Тя отбеляза, че има. Но бедствия има навсѣкъде и, както сега излиза, това бедствие го е имало на много мѣста. Отбеляза се, че е за пострадали отъ суша и пр. Обаче като поставяме туй, да не смѣтне нѣкой, че Земледѣлската банка ще признае какво това бедствие се отнася до всички и ще отвори касата си за всички, които иматъ нужда отъ пари. Всички тия, които ще се отнесатъ по този редъ да взематъ пари, тя ще ги подвъргне на една анкета чрезъ своитъ органи, да види, дали нуждата се отнася за прехрана и за семе, и, ако забележи, че действително за това се отнася, ще ги подпомогне. Какви суми сжъ нуждни — никой не е въ положение сега точно да опредѣли, но азъ съмъ убеденъ, че тѣ нѣма да бждатъ въ такива размѣри, та да ни плашатъ.

Н. Мушановъ (д): Законътъ казва до 20,000 л.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Мушановъ! До 20,000 л. се даватъ срещу лично поръчителство, а тукъ се касае за даване пари безъ такова лично поръчителство, защото хората може да нѣматъ поръчители. Може хората да дължатъ отъ миналата година, обаче бедствието е такова, че сега именно трябва да имъ се даде помощъ. Това е смисълътъ, дето пари се даватъ подъ гаранцията на държавата — именно предъ видъ на бедствията.

Азъ моля, г. г. народни представители, по този въпросъ много да не се опасявате, защото Земледѣлската банка е, която въ края на краищата ще провърва всички работи и тя е, която ще приложи закона, който има една мисълъ — държавата да гарантира, щото въ случай че Земледѣлската банка не може да събере направо отъ хората тия суми, раздадени по този редъ, да може да ги събере отъ държавата.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Стефановъ.

С. Стефановъ (д): Г. г. народни представители! Отъ разясненията, които ни даде г. министъръ-председателътъ, за насъ не стана ясно, разширява ли се подпомагането, или се отнася само за тия околии, които сжъ предвидени въ законопроекта. Той заяви, че не е съгласенъ съ едно разширение.

И. Лѣкарски (д. сг): Не е — въ тази смисълъ, за която той говори.

С. Стефановъ (д): Въпросътъ е принципаленъ и е много сериозенъ. Ако е въпросъ да се подпомага за бедствия, тогава трябва ние, представителитъ отъ всички околии, да се изредимъ тукъ — щомъ се заявява, че подпомагането се разширява — и всѣки да каже нѣщо за своята околия, защото иначе ще го обвинятъ, че е мълчалъ. И азъ считамъ за необходимо да заявя, че има две околии отъ Бургазкия окръгъ — Айтоската и Сливенската — които въ метеорологическата станция сжъ отбелязани, като единствени, които сжъ пострадали отъ суша. Какъ може населението тамъ да не бъде подпомогнато и тия околии да не бждатъ вписани въ законопроекта? Но, като оставимъ настрана, че този начинъ на подпомагане, чрезъ даване пари отъ държавата е неправиленъ . . .

И. Лѣкарски (д. сг): А за индустрията дава ли държавата?

Н. Мушановъ (д): Това ли е сериозно третиране на въпроса?

И. Лѣкарски (д. сг): Ние го третираме сериозно и казваме, че на всички съсловия въ страната, които изнемогватъ, трябва държавата да се притече на помощъ.

С. Стефановъ (д): Моля, слушайте ме. Упрѣци нѣма да правя. Тукъ се прокарва само единъ принципъ. Ако този принципъ се разшири, никой отъ насъ не може да има представа, какви суми ще бждатъ дадени. И азъ бихъ молилъ г. министра на финанситъ да ми каже: може ли той

за себе си да има представа, докѣде може да стигне туй разширение и кой е пѣхътъ, по който се оформява тази работа? Следователно, ако се касае за семе, време има. Трѣбва да се направи една анкета и, ако действително трѣбва да се даде помощ на истински пострадали въ тая страна, трѣбва да се опредѣли размѣртъ на тази помощ. Какъ може тогава оттамъ (Сочи болшинството) да се казва, че ние се отнасяме съ една лекота къмъ въпроса? Тукъ се касае за милиони, азъ бихъ казалъ за десетки милиони лева, ако действително искаме да отговоримъ на онова, което каза г. министърътъ. Какъ може тогава така топтанджийски да се гласува, че ще се даватъ помощи, безъ да се опредѣлятъ околицитѣ и максималниятъ размѣръ на сумитѣ, които ще се даватъ?

Азъ моля г. финансовия министъръ да заяви: съгласенъ ли е съ тази бележка, която правимъ ние и можемъ ли така да гласуваме разходи за такава цель?

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Константинъ Томовъ.

К. Томовъ (з): Г. г. народни представители! Въпросътъ, макаръ и инцидентно повдигнатъ за нѣколко околии, виждате, приковава вниманието на всички народни представители, защото бедствието, за което се поменавя въ самия законопроектъ, не е сполетѣло само поменатитѣ околии. Количеството на тазгодишната реколта показва, че сушата е била обща въ цѣлата страна.

Азъ мисля, че въпросътъ не трѣбва да бѣде, когато искаме да помогнемъ на нашия земледѣлецъ, да дадемъ пари за семе, защото сега е месецъ декемврий, а утре — месецъ януарий, и се сѣе само овесъ, а той не е най-необходимото семе за нашия земледѣлецъ. Ако е въпросъ да се даде семе за засѣване, ще говоримъ за това чакъ идещата есенъ. Въпросътъ е за изхранването на онова население, което е пострадало отъ сушата и отъ градобитнината. И въмѣсто законопроектътъ да се ограничава самъ за нѣколко околии, дайте му единъ универсаленъ характеръ, да обхване цѣлата страна и съ правилника, който ще се изработи, дайте възможност на комисията при Министерството на земедѣлието, или при Българската земледѣлска банка, да бѣде одителна и да не отпусна произволно земи на всѣки, който би се явилъ, отъ която околия и да е.

Г. г. народни представители! Когато се говори за загуби отъ суша, за загуби отъ градобитнина, това показва, че има една социална необходимостъ, която трѣбва да удовлетвори. Но има и други бедствия, г. г. народни представители, поради времената, въ които живѣемъ. Това е паричната криза. Г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда ще се съгласи, че днесъ въ България има повече отъ 30—40.000 безработни, които нѣмаатъ въ джоба си пари да посрещнатъ свѣтлитѣ празници, които настѣпватъ. И сега, когато говоримъ за подкрепа, нека Парламентътъ да прикове своето внимание върху тази социална нужда, която се открива, и законопроектътъ да бѣде изпратенъ въ комисията, да бѣде проученъ тамъ обстойно и да му се даде единъ универсаленъ характеръ, да обхване не само тѣзи, които сѣ пострадали отъ това бедствие — сушата — но и тѣзи, които се намиратъ подъ гнета на паричната криза, а именно да се помогне и на безработнитѣ и еснафитѣ.

Предлагамъ законопроектътъ да се изпрати въ комисията.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на земедѣлието.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че въпросътъ не е толкова сериозенъ и сложенъ, както се представя отъ нѣкои господа народни представители. Г. Стефановъ говори да се направи една голѣма анкета по този въпросъ. Каква нужда има отъ такава анкета? И, освенъ това, ще трѣбватъ грамадни суми и пр. Азъ заявявамъ на г. г. народнитѣ представители следното: когато се приготвяше този законопроектъ и въ него се фиксираха околицитѣ, които сѣ поменати въ законопроекта, въ това сжщото време пристигнаха сведения отъ други мѣста, че наистина има пострадали отъ сушата не само въ околицитѣ, поменати въ законопроекта. Азъ се обръщамъ къмъ васъ и ви питамъ: ако наистина има пострадали лица и въ други околии, освенъ въ тѣзи, които сѣ поменати въ законопроекта, които не могатъ да се изхранятъ и нѣма да иматъ семе за засѣване на пролѣтни храни, царевича и пр., кажете, какво трѣбва да направимъ?

К. Томовъ (з): Трѣбва да разширимъ законопроекта, да обхване цѣлата страна, а не само нѣкои околии, защото идатъ избори.

Министъръ Д. Христовъ: Второ. Вие се обръщате къмъ г. министра на финанситѣ и г. министъръ-председателя да дадатъ сведения, колко милиона ще даде Земедѣлската банка. Е добре, азъ заявявамъ, че нѣма да бѣдатъ много. Колкото и да сѣ пострадали отъ суша тази година, тѣ не сѣ толкова много, че да не може Земедѣлската банка да се справи съ тѣхнитѣ нужди. Сравнително много малка сума ще трѣбва, за да бѣдатъ задоволени хората въ тѣзи околии.

Н. Мушановъ (д): Колко, споредъ Васъ, г. министре?

Министъръ Д. Христовъ: Въ тази минута не мога да ви кажа точно, но, споредъ сведенията на Земедѣлската банка, . . .

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: 20 милиона лева.

Министъръ Д. Христовъ: Даже 20 милиона лева да сѣ, когато хората гладуватъ, държавата е длъжна да имъ се притече на помощ. И така, г. г. народни представители, въпросътъ далечъ не е тѣй трагиченъ, както се представя отъ нѣкои господа, и азъ ще ви моля да се съгласите да дадете това разрешение на Земедѣлската банка, за да може да удовлетвори хората по-скоро.

Н. Мушановъ (д): Става опасно, щомъ не знаете каква сума ще се иска.

Министъръ Д. Христовъ: Поради естеството на работата не мога да знамъ сега, г. Мушановъ, защото онѣзи, които сѣ пострадали и иматъ нужда, заявяватъ непрекъснато. Мене ми трѣбва цѣла една година, за да констатирамъ, колко сѣ пострадали въ цѣла България. Ще удовлетвори само онѣзи, които сѣ почувствували тази потребностъ, които сѣ пострадали и сѣ заявили предъ органитѣ на Министерството на земедѣлието, както и предъ органитѣ на Земедѣлската банка.

Председателствуващъ А. Христовъ: Ще положи на гласуване.

Секретаръ Д. Мангровъ (д. сг): Редакцията на предложението на г. министра е следната: (Чете) „И други околии, пострадали отъ суша, както и такива, пострадали отъ градобитнина и наводнение“.

Н. Мушановъ (д): Може ли да не отиде въпросътъ въ комисията, за да се изучи?

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Ако народното представителство се съгласи да направи това разширение, за да изчерпимъ, да удовлетвори, колкото е възможно, ако не напълно радикално, нуждитѣ на пострадали, колкото ги има — защото Земедѣлската банка нѣма да раздава пари безразборно, но ще раздава само следъ една анкета, както въ миналото — азъ се съгласявамъ да оттегля моето предложение, що се отнася до градобитнината и наводнението, като ще съберемъ допълнително сведения за числото на лицата, които сѣ пострадали и които не сѣ обезщетени по нѣкоя застраховка. Съгласете се съ това мое предложение, защото подиръ единъ месецъ ще бѣда готовъ съ повече данни, що се отнася до пострадали отъ градобитнина и наводнение.

К. Томовъ (з): Нека бѣде за цѣлата страна.

Министъръ Д. Христовъ: „Както и други околии“.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Само за пострадали отъ суша.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Емануилъ Начевъ.

Е. Начевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Тѣзи, които боравятъ съ земедѣлие, познаватъ добре тази магерия.

Азъ ще ви моля да вникнете въ тази работа, за да се даде едно правилно разрешение на въпроса и да не остава едно заблуждение, както г. Мушановъ мисли, че кой знае какво ще се даде на населението подъ поръчителството на държавата. Въ едно село ще се намърятъ петъ или десетъ души най-много, които нѣматъ поръчителство.

Н. Мушановъ (д): Законътъ не се отнася за тѣхъ.

Е. Начевъ (д. сг): Земледѣлецъ, който има земи, ще си получи заемъ отъ Земледѣлската банка и нѣма да отиде да иска държавата да го гарантира. Ще се намърятъ въ едно село петъ или десетъ души, на които нѣма кой да гарантира. Това е вѣрно.

Азъ, който боравя отъ 30 години съ земледѣлие, познавамъ нашия край и знамъ, че е така. Вѣрвамъ, че и другаде е тѣй. Не е тѣй, както се предполага, че ще се отворятъ казитъ на Земледѣлската банка за всички. Има въ селата хора съвсемъ бедни, пострадали отъ суша, на които нѣма кой да гарантира. Тѣ ще взематъ пари подъ гаранция на държавата. Максималния размѣръ 20 хиляди лева нѣма никой да получи. Ще взематъ по 5—6—7—8 хиляди лева, защото е казано до 20 хиляди лева. Азъ предлагамъ, прочее, законопроектътъ да се приеме тѣй, както е предложенъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Нѣма други записани. Ще гласуваме. Моля г. секретаря да прочете още единъ пѣтъ заглавието, заедно съ добавката.

Секретаръ Д. Мангървъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ

за подпомагане пострадалитѣ отъ суша земледѣлски стопанства презъ 1927 г. въ Пашмаклийска, Горноджумайска, Св. Врачка, Петричка, Берковска, Брѣзничка и други околии“.

Никой отъ земледѣлцитѣ: И градобитнина.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Не.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ Д. Мангървъ (д. сг): Чл. 1 добива следната редакция: (Чете)

„Чл. 1. Българската земледѣлска банка отпуска специални заеми подъ гаранция на държавата на пострадалитѣ земледѣлски стопанства отъ суша презъ 1927 г. въ Пашмаклийска, Горноджумайска, Св. Врачка, Петричка, Берковска, Брѣзничка и други околии, въ размѣръ до 20.000 лева и съ срокъ до 1 декемврий 1928 г.

„Тоя срокъ може да бѣде продълженъ по решение на Българската земледѣлска банка и Дирекцията на държавнитѣ и гарантиранитѣ отъ държавата дългове“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Лѣкарски.

И. Лѣкарски (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Следъ като приехме вече така заглавието на законопроекта, следва, че съответно ще трѣбва да се измѣни и текстътъ на чл. 1.

И. п. Янчевъ (з. в): Вие втори докладчикъ ли сте?

И. Лѣкарски (д. сг): По една случайностъ се намѣрихъ до трибуната и затова отукъ ще приказвамъ.

Въ чл. 1 на законопроекта е казано: „Българската земледѣлска банка отпуска специални заеми подъ гаранция на държавата на пострадалитѣ земледѣлски стопанства отъ суша“ и т. н. Безспорно, заемитѣ нѣма да се отпускатъ на земледѣлскитѣ стопанства, а ще се отпускатъ на ония производители, които сѣ земледѣлскитѣ стопанства, значи, трѣбва да се каже: „Българската земледѣлска банка отпуска специални заеми подъ гаранция на държавата на тѣзи производители, които земледѣлски стопанства сѣ пострадали отъ суша“ и т. н. Това е само една стилистична поправка.

Сѣщо така предлагамъ следъ думитѣ „до 20.000 лева“ да се прибави думата „всѣкому“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 1, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ Д. Мангървъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 2. Отпущането, уреждането и изплащането на заемитѣ ще става по наредба, изработена отъ управителния съветъ на Българската земледѣлска банка“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 2, както се прочете, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Преминаваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за възлагане на Българската земледѣлска банка да достави 800.000 кгр. люцерново семе за смѣтка на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Моля, г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Мангървъ (д. сг): (Чете)

„РЕШЕНИЕ“

за одобрение XXVIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 28 ноемврий 1927 г., протоколъ № 69.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Омарчевски.

С. Омарчевски (з): Г. г. народни представители! Миналия пѣтъ ние приехме, туй решение да отиде въ комисията и тамъ да се обърне въ законопроекта.

Министъръ Д. Христовъ: Това е докладъ на комисията.

С. Омарчевски (з): Министерскиятъ съветъ е държалъ постановление да се внесе законопроекта, съ който да се даде право на Министерството на земледѣлието да достави чрезъ Българската земледѣлска банка 800.000 кгр. люцерново семе за нуждитѣ на българското земледѣлско стопанство. Е добре, онзи день министъръ-председателътъ обясни, че по една погрѣшка на чиновници е внесено това решение и каза, че ще отиде въ комисията, за да се обърне въ законопроекта. Тѣй, както сега се чете заглавието, изглежда, че то не е отивало въ комисията. Затова азъ моля г. министъръ-председателя и г. министра на земледѣлието да обяснятъ, какъ стои тази работа. Иначе не може да се гласува.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Въпросътъ е много ясенъ и азъ се чудя, защо г. Омарчевски прави тѣзи забележки. Постановлението се внесе въ едно отъ последнитѣ заседания въ Народното събрание, разгледа се, станаха дебати и се реши да се отнесе въ комисията по Министерството на земледѣлието, кдето се и гледа, като законопроекта. Комисията го разгледа.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Въпросътъ е за редакцията.

Секретаръ Д. Мангървъ (д. сг): Г-да! Имамъ грѣшка. По погрѣшка ми е дадено да чета решението, а не доклада на комисията. Въ комисията по Министерството на земледѣлието, съгласно предложението на г. министъръ-председателя, е било разгледано това предложение и е добило следната редакция:

„ЗАКОНЪ

за възлагане на Българската земледѣлска банка да достави 800 хиляди килограма люцерново семе за смѣтка на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти“.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Трѣбваше докладчикътъ на комисията да го докладва, а не секретарътъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Славчо Дрѣновски.

* За текста на решението, прието на първо четене, вж. прил. Т. I, № 28.

С. Дръновски (з): Г. г. народни представители! Въ комисията, като е бил разглеждан законопроектът, се е приело да се каже „до 800 хиляди килограма“ — значи, не е фиксирано, както бъше по-рано, количеството, което ще се достави и, следователно, може да бъде доставено и по-малко количество люцерново семе.

Но, г. г. народни представители, мене ми се струва, че тази цифра е толкова голъма, че нъма нужда, даже и когато се казва „до“, да слагаме цифрата 800 000. Ползувам се отъ случая да ви напомня, че Дружеството на българските агрономи се е изказало по поводъ доставката на това семе. Ето какво съобщават българските агрономи въ в. „Знаме“: (Чете) „Дружеството на българските агрономи е отправило до г. министра на земледелието и до г. г. народнитъ представители специално изложение, въ което, въз основа на научни и практически данни, се излага невъзможността за целесъобразното пласиране на едно такова грамадно количество семе и че, вмъсто очакваната полза, подобна доставка може да даде тъкмо обратни резултати — компрометиране на фуражното производство. Независимо отъ това, ще се изнесатъ 70—80 милиона лева, тъй като почти цълата доставка ще тръбва да я имаме отвънъ“.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ молилъ г. министра на земледелието да намалимъ това количество. Нека ви кажа, какво видъхъ въ моето родно село, кждето бъхъ преди два дена. Заинтересувахъ се да видя какви резултати е дало раздаденото презъ миналата година люцерново семе. Г-да! Нивитъ на всички стопани, които сж взели отъ доставеното презъ миналата година люцерново семе, сж унищожени отъ коскута. Самото семе е било негодно, къричаво, както казватъ. Една трета отъ него, а други казватъ половината, е било негодно.

Ето защо азъ бихъ молилъ да се съгласите да намалимъ сега това грамадно количество семе, което се иска да се достави съ този законопроектъ. Ако миналата година, когато сж били доставени 20—30 хиляди килограма, сж допустнати такива гръшки — да се заразятъ цъли пространства съ коскута — какво би станало, ако речемъ да доставимъ 80 вагона такова семе? Моля ви да се съгласите да намалимъ това количество. Правя предложение вмъсто „до 800 000 килограма“ да се каже „до 100 000 килограма“.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Стефановъ.

С. Стефановъ (д): Г. г. народни представители! За съжаление тръбва и азъ да говоря за земледелие. Дадохъ си трудъ да проуча въпроса и да събера данни, дали тази култура би могла да се развие, при нашето положение, въ такива размъри, както се проектира. Азъ съмъ ималъ случай да гледамъ въ чужбина на много мъста тия ливади, които се използватъ за храна на добитъка. Тамъ хората иматъ 7—8 и 10 реколти. У насъ това е абсолютно невъзможно по простата причина, че ние нъмаме иригации, нъмаме напоявания. Люцерновото семе може да се сѣе и може да бъде доходно само въ тия мъста, които сж водни сами по себе си, или както ние ги наричаме кара-солуци, или въ мъстата, които се напояватъ. Азъ бихъ молилъ г. министра на земледелието да ни каже, по официалната статистика, която има въ неговото министерство, до какви размъри ливади днесъ се култивиратъ въ България. И отъ тия цифри, които той ще ни даде и които ние поитежаваме, ще се види, че далечъ нъма нужда не отъ 800 хиляди, но не повече и отъ 100 хиляди килограма люцерново семе. Когато това нъщо го говорятъ компетентни хора, представители на земледълската наука у насъ, когато това нъщо се изнася и отъ агрономическото дружество, когато всички официални сведения въ сжщото министерство говорятъ това, което азъ ви казвамъ, азъ не разбирамъ тогава, защо се правятъ тия фантастични работи и защо се ангажиратъ милиони днесъ, въ времена, когато ние се превиваме и се чудимъ, откъде да ги намъримъ. Азъ не мога да разбера, какъ съ такава лекота могатъ да се разрешаватъ въпроси за изразходването на 80 милиона лева!

Прочее, азъ се присъединявамъ къмъ предложението на г. Дръновски, цифрата 800 хиляди килограма да се намали на 100 хиляди килограма. Ако не сте съгласни тази цифра да се намали на 100 хиляди, намалете я на 200 хиляди, но, въ всъки случай, цифрата 800 хиляди килограма е колосална, тя не може да се оправдае по никакъв начинъ отъ официалнитъ сведения на министерството.

Азъ желая да чуя г. министра да ни даде цифрата на туй количество, което сега се сѣе, за да видимъ отговаря ли

ти на тази цифра, която тукъ се сочи. Азъ не разбирамъ защо се прави всичко туй. Освенъ да предполагаме, че това семе е купено и лътува вече за България. Друго нищо не можемъ да смътаме. Вие често пакти ни казвате, когато ние правимъ своитъ бележки, че партизанствуваме. Ето единъ въпросъ, по който не може да се партизанствува и по който нъма официални данни, които да подкрепятъ тия размъри. Кажете ни, че има такива данни, и азъ ще се съглася, и групата, къмъ която принадлежа, ще гласува за това предложение, но, пакъ повтарямъ, такива данни нъма.

Н. Пждаревъ (д. сг): Агрономитъ казватъ до 500 хиляди.

С. Стефановъ (д): Е добре, защо тогава отивате на 800 хиляди? Азъ моля да се намали тази цифра.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Казано е „до 800 хиляди“.

С. Стефановъ (д): Като е казано „до“, защо фиксираме цифрата 800 хиляди? Защо не турите 500 хиляди? Турете 400 хиляди, турете 300 хиляди. Като казвате „до 800 хиляди“, съ това вие отваряте вратата за 800 хиляди.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министрътъ на земледелието и държавнитъ имоти.

Министръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Г. Стефановъ, сливенскиятъ народенъ представителъ, има претенцията — и то каква претенция! — да бъде финансовъ мъжъ. А който има такава претенция, тръбва наистина да бъде човъкъ на точността, на прецизността.

С. Стефановъ (д): Да, да, г. министре!

Министръ Д. Христовъ: Понеже вие говорите за данни и за сведения, които сте черпили отъ Министерството на земледелието, азъ бихъ желалъ да чуя тия данни, които сте черпили отъ тамъ. Азъ заявявамъ тукъ, че никакви данни вие не сте черпили, а говорите съвсемъ топанджийски по цълата тая работа. Много желателно бъше по този въпросъ да не вземате думата и да не се ангажирате съ такива повърхностни изявления, каквито вие направихте.

Г. Славчо Дръновски заявява, че компетентнитъ лица казали, че по никой начинъ не може да се пласира това семе и поради това ние ще компрометираме дълото. Г. Стефановъ прибави къмъ туй, че това ще бъде разочителство въ едно такова страшно време, каквото прекарва страната, на стопанска криза, на стъснение и пр. пр. Но нъма нищо сериозно, нъма нищо дълово въ словата ви, г-да, които претендирате за дъловитост! Азъ дадохъ даннитъ въ едно отъ последнитъ заседания на Народното събрание, когато този законопроектъ се разглеждаше на първо четене.

Ето какъ стои работата. Ние имаме избрани стопани на брой 50 хиляди души въ 800 села изъ цълата страна. Не може да бъде избранъ оня стопанинъ, който по много и много причини нъма поне три декара фуражна площъ, който не се стреми да преобразува, да преформира своето стопанство, между другото, още и на почвата на въвеждането на фуражнитъ култури.

С. Дръновски (з): Нъма готови ниви.

Министръ Д. Христовъ: Дайте ми възможностъ да говоря, г. Дръновски, и азъ ще Ви кажа какво има. — Азъ не вземамъ предъ видъ 50-тѣ хиляди стопани, които въ всъки случай сж готови — ще ви кажа защо сж готови — азъ вземамъ предъ видъ само половината, 25—30 хиляди стопани, по три декара, това прави 100 хиляди декара. Вънъ отъ това имаме една категория земи, частъ отъ които сж подготвени, за да бждатъ устроени въ нови люцернища. Това сж ония части отъ общинскитъ измърени и закръглени мъри, отъ които министерството при голъми усилия миналата година можа да отдъли 215 хиляди декара. Отъ тѣзи 215 хиляди декара сега имаме около 30—40 хиляди декара, които сж подготвени специално за люцерница.

С. Дръновски (з): Декаръ нъма готовъ.

Министръ Д. Христовъ: Позволете да свърша. — Имаме и друга категория стопани, които не сж ангажирани съ участие въ мъроприятията на Министерството на земледелието, които не сж избрани, на които, обаче, тъй сжщо ние

ще трѣбва да дадемъ семе, за да можемъ да разпространимъ въ все по-голѣмъ размѣръ тази култура. Е добре, такива стопани има не по-малко отъ 30—40 хиляди души.

Но Вие, г. Дрѣновски, казвате, че не е подготвена почвата, не сѣ подготвени нивитѣ. Кой Ви каза, че не сѣ подготвени? Вие управлявахте три-четири години. Азъ ви казахъ миналия пѣтъ, че вие за земледѣлието въ една такава година, която бѣше цвѣтуща за васъ, която бѣше, така да кажа, кулмиционната година на вашия режимъ, каквато бѣше 1922 г., сте похарчили само единъ и половина милионъ лева, а ние харчимъ де да си е милиони. Но азъ ще ви кажа още нѣщо на васъ, които имате претенцията да бѣдете патентовани представители на земледѣлския народъ. Презъ вашето управление въ продължение на три години не само не се вземаха никакви мѣрки за повдигането на земледѣлското производство, но селското население, което се развращаваше съ политически агитации, не знаеше, какво е дълбока есенна оранъ. А тѣзи 100 хиляди декара, за които споменахъ, тѣ сѣ обработени, тѣ сѣ подмѣтани на времето, тѣ иматъ дълбока есенна оранъ. И не само това, но ние се стараемъ за люцерница да вземемъ такива ниви, които сѣ били ангажирани тази година съ едно отъ околнитѣ растения, за да предпазимъ почвата отъ изтощение.

И така ние правимъ усилия, като държимъ смѣтка за изискванията на земледѣлската техника, да засѣемъ тия 200 хиляди декара. Туй е положението.

Но г. Стефановъ казва тукъ, въ Народното събрание: „Какъ ще сѣемъ люцерна, когато ние нѣмаме иригация?“ Вие само сте чували, г. Стефановъ, за иригация. Иригацията може би е потрѣбна въ всички други случаи, но не и въ дадения случай, за люцерната. Именно защото нѣма иригация у насъ, а ще трѣбва да разрешимъ въпроса за увеличаване на фуражното производство, ние ще трѣбва да пристѣпимъ къмъ създаване на люцерница, за да гарантираме по-голѣмо количество фуражъ за селското население.

Вие казвате, отъ друга страна, че 100 хиляди или 200 хиляди килограма сѣ достатѣчни, отговарящи на една площъ отъ 20—30 хиляди декари. Че кога ние ще разрешимъ голѣмия проблемъ за фуража въ България, който проблемъ ни налага отъ общата работна площъ да имаме най-малко 1½—2 милиони декари, заети съ фуражни култури? Съ 10—15 хиляди декари ли ще разрешимъ този въпросъ? Това е една игра, това е едно несериозно отнасяне къмъ въпроса. И ако вие не въ свещената сграда на Народното събрание, а въ една селска кръчма кажете на селянитѣ това, тѣ ще се изсмѣятъ на вашитѣ компетентности.

Семето не пѣтува за България, г-да. Само когато ще даде разрешение Народното събрание, само тогава ще се влѣзе въ споразумение, съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията, за доставката на това семе. Г. г. народни представители! Та никой нѣма да бѣде толкова глупавъ и безуменъ да отиде да достави 800.000 килограма люцерново семе, ако се повиши цената му толкова много, че единъ килограмъ да струва 100—120 л., когато ине днесъ плащаме по 70 л. килограмътъ на стопанитѣ, които произвеждатъ такава, и го даваме на нуждаещитѣ се съ 30% отстъпка по 50 л. Ако, следователно, цената на люцерновото семе се повиши извънредно високо, ще се откажемъ отъ доставката. Трѣбва да имате донѣкъде доверие у насъ. Нѣма да правимъ разточителство, а ще правимъ една мѣдра, една полезна работа, която да отговаря на потрѣбноститѣ на нашето селско стопанство. Тия обяснения имахъ да дамъ.

С. Стефановъ (д): Г. министре! Не ми отговорихте, сѣ ли се днесъ въ такива размѣри люцерна или не. И понеже на менъ се позовавахте, ще ми позволите да Ви кажа, че цифритѣ, на които градите Вашитѣ изчисления, сѣ сжщитѣ, които казахте на стопанската конференция въ Сливенъ, че ако се разработи сливенското „Краставо поле“, го ще дава годишно 600 милиона лева. Нима азъ мога да взема за сериозна тази работа? Толкова сериозни сѣ и тѣзи цифри, които давате сега. Какъ могатъ да се разправятъ такива работи? Вие кажете, днесъ въ България колко люцерново семе се консумира и го увеличете съ 50%. Не може да изнасяте такива фантастични цифри!

Министъръ Д. Христовъ: Вашата работа е фантастична, защото Вие, като общественикъ въ Сливенъ, въ продължение на редъ години се занимавахте съ всичко друго, но не и съ важнитѣ въпроси за стопанството на страната. Вие, буржоа, отидохте да давате рѣка на комунисти, на еднострановци! (Бурни рѣжкоплѣскания отъ сговориститѣ)

С. Стефановъ (д): Протестирамъ срещу единъ министъръ, който се занимава само съ фантазии!

Министъръ Д. Христовъ: Ето какво ще Ви кажа: при толкова важни въпроси, които спѣха предъ Вашата компетенция, предъ Вашитѣ голѣми амбиции, моята вина бѣше тази, че повдигнахъ тия важни въпроси, които сѣ на пѣтъ да се разрешатъ.

Г. Стефановъ ме пита: колко декари има въ България засѣти съ люцерна? Г. Дрѣновски можеше да Ви отговори, г. Стефановъ. Можехте да се обърнете къмъ него или отъ Министерството на земледѣлието да съберете сведения, ако искахте да бѣдете обективенъ човѣкъ. Вратитѣ на министерството сѣ отворени за всѣки народенъ представител. Азъ отговарямъ: днесъ имаме кръгло 100.000 декари, засѣти съ люцерна.

С. Стефановъ (д): Съ наредби!

Министъръ Д. Христовъ: Тамъ е разликата между насъ и васъ, г-да дружбаши, че вие, вмѣсто да подемете сериозно този въпросъ, за да бѣде разрешенъ въ интереса на селското население, разрешавате всѣкакви други въпроси, но не земледѣлски, селско-стопански въпроси. (Рѣжкоплѣскания отъ сговориститѣ)

С. Стефановъ (д): Трѣбва да разберете, че азъ не изнасямъ мои цифри, а говоря съ статистиката на Вашето министерство. Отговорете ми! Вие сте дълженъ да ми отговорите. (Възражения отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни)

Министъръ Д. Христовъ: Азъ Ви отговорихъ. — И така, ние имаме 100.000 декари площъ, засѣта съ люцерна. Тия 100 хиляди декари ще станатъ съ течение на времето 1½—2 милиони декари. Въ усилията да разрешимъ тази задача и да я разрешимъ въ колкото е възможно по-скоро време, което е въ интереса на селскитѣ стопани, ние сме организирали пропаганда, ние сме организирали агитация, ние сме организирали просвѣтното дѣло въ селското население — това просвѣтно дѣло, което е чудно на васъ и което вие не познавате. Въ името на това просвѣтно дѣло искамъ тия 800 хиляди килограма люцерново семе. (Рѣжкоплѣскания отъ сговориститѣ) Смѣтамъ, че така ще разрешимъ въпроса най-разумно и най-целесъобразно.

С. Стефановъ (д): (Възражава нѣщо)

Министъръ Д. Христовъ: Вие, г. Стефановъ, заявихте тукъ: „Азъ съмъ противъ закона за насърчение на мѣстната индустрия и противъ дребнитѣ капиталисти, защото се засѣгатъ моитѣ капитали!“

С. Стефановъ (д): Въ с. Пандаклий, въ Южна България, миналата година искахте да купувате чифлика, доведохте тамъ цѣлата финансова комисия и я изложили. Така стане и тукъ.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Азъ съжалявамъ много, че не можахме да устроимъ Пандаклийския чифликъ. То щѣше да бѣде едно грамадно и важно дѣло за Южна България. Да ви кажа, защо не можахме да го устроимъ. Заради туй, защото на притежателитѣ на тоя чифликъ не дадохме онази цена на земята, която трѣбваше да се даде. Комисии следъ комисии оценяваха земята на 700—800 л. декара, но притежателитѣ на чифлика не се съгласиха. Най-главно по финансови причини, по липса на срѣдства се отказахме да осъществимъ това много важно дѣло за Южна България. И когато освободихме земята, притежателитѣ започнаха да я продаватъ и получиха не по 800 л., а по 2.000 и 2.100 л. на декаръ.

С. Стефановъ (д): Г. министре! Вие сте дълженъ да отговорите на въпроса: сѣ ли се толкова люцерново семе днесъ у насъ? Вие сте дълженъ да освѣтите народното представителство.

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Нѣмате думата, г. Стефановъ.

С. Стефановъ (д): Г. министърътъ е дълженъ да отговори на този въпросъ.

Г. Нешковъ (д. сг): Г. Стефановъ! Когато се говори за текстилната индустрия, трѣбва да се признае Вашата компетентностъ. Но когато се говори за земледѣлско стопанство и за семе, трѣбва да признаете, че тукъ има по-компетентни отъ Васъ.

С. Стефановъ (д): Ти не разбирашъ нищо!

Г. Нешковъ (д. сг): Азъ разбирамъ отъ селско стопанство. Ние сме плащали по 150 л. за килограмъ люцерново семе.

С. Стефановъ (д): Азъ защитавамъ държавата.

Г. Нешковъ (д. сг): Вие защитавайте държавата на друго мѣсто, тамъ ще Ви слушаме, но тукъ нѣма да Ви слушаме. Вие тукъ трѣбва да слушате други.

С. Стефановъ (д): Нѣма да Ви слушамъ.

Председателствуващъ А. Христовъ (Звъни) Моля, г. Стефановъ!

Г. Нешковъ (д. сг): Трѣбва да правите разлика между това, че селянинътъ сега ще получи люцерновото семе по 40 л. килограма, а иначе ще го плаща по 70 л. килограма.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Следъ тия данни, които ви дадохъ, азъ се надѣвамъ, че г. Стефановъ — ако се успокои и ако иска да погледне на работата обективно — ще се съгласи, че въ случая не само че не правимъ никакво разточителство, а напротивъ, извършваме едно дѣло въ името на една програма, въ името, мога да кажа, на единъ добре установенъ планъ.

Още веднѣжъ ще повтора, за да ме разбере г. Стефановъ. Споредъ даннитѣ, които имаме, въ цѣла България днесъ сѣ засѣти кръгло 100.000 декари люцерница. При тия 100.000 декари, г. Стефановъ, както и при другата площъ, засѣта съ други фуражи, като фий и пр., които вирѣятъ въ нашата страна и при едно Народно събрание, което представлява, по презумция, народа, селското население, което е въ по-голямъ процентъ у насъ, трѣбва да констатираме факта, че въ земледѣлска България — както се казва понѣкога съ ирония — работниятъ добитѣкъ, продуктивниятъ добитѣкъ полугладува, затуй защото нѣмаме фуражъ, затуй защото на тоя голѣмъ проблемъ по една или друга причина — на никого не натяквамъ — досега не е обръщано достатъчно внимание.

За да се разреши тоя голѣмъ проблемъ, че една работна площъ отъ 1 и половина, 2 милиона декара да бѣде засѣта съ люцерница, какво трѣбва да се прави? По колко килограма люцерново семе ще трѣбва да се насажда всѣка година, по колко декара трѣбва да се засѣватъ всѣка година? Каква програма трѣбва да се реализира, за да имаме засадена следъ известно време нуждната площъ съ люцерница? Ако засѣваме по 100.000 декари годишно, следъ 10—15 години ще разрешимъ тоя проблемъ. Ако ли пъкъ всѣка година, чрезъ пропаганда, чрезъ агитация засаждаме по 20.000 декара съ люцерна, тогава едва подиръ 100 години ще можемъ да го разрешимъ. Бива ли земледѣлска България да изостави сега разрешението на тоя въпросъ, за да го разреши по-късно? Кажете, г. Стефановъ, Вие, който говорите за парична криза, за селско-стопанска криза, за икономическа, за индустриална криза, Вие, който представлявате тѣй тревожно и катастрофално положението на България, трѣбва ли да се чака? Нѣма време да се чака. И колкото по-скоро и по-разумно разрешимъ тоя проблемъ, толкова по-добре за страната, толкова по-добре и за Вашата индустрия, която отъ разрешението на тоя проблемъ ще има само полза и голѣма полза. Иначе, тя ще бѣде една паразитна индустрия.

Г. г. народни представители! Ще трѣбва да кажа още две думи и по онова, което г. Дрѣновски каза.

Г. Дрѣновски говори за поразяването на нашитѣ люцерници отъ коскута. Азъ трѣбва да кажа на г. Дрѣновски, че положението не е така тревожно. Съ коскутъ сѣ поразени само 15—20% отъ нашитѣ люцерници. Е добре, но коскутата съществува у насъ не само преди една година

или преди две години, но и преди 5, преди 10 и преди 15 години. Коскутата я има и днесъ въ България. И не само въ България, но и въ другитѣ страни, където не се взематъ мѣрки за нейното премахване.

Е добре, г. Дрѣновски, ние организираме у насъ борбата съ коскута. И не само борбата противъ коскута, но и противъ другитѣ вредители на културнитѣ растения у насъ.

С. Дрѣновски (з): А какво правите сега? Съ това семе не внасяте ли коскута? Не давате ли милиони за коскута?

Министъръ Д. Христовъ: Дайте ми възможностъ да свърша, г. Дрѣновски.

С. Дрѣновски (з): Вие не водите борба срещу коскута, ами донасяте коскута съ семето.

Министъръ Д. Христовъ: Подобни вредители на културнитѣ растения има и при други растения, напр., при рапицата. 650 хиляди декара сѣ засѣти съ рапица; въ нѣкои околии една доста голѣма частъ отъ тази засѣта площъ е нападната отъ бубулечката. Е добре, ако не се взематъ мѣрки и ако не се организира борбата противъ нея, загубитѣ ще бѣдатъ голѣми. Можете ли обаче да кажете, че тази бубулечка се е явила затуй, защото се е засѣло 5—6 пѣти повече? Очевидно, това не е вѣрно. Всичкото люцерново семе, което се доставя отъ странство, носи етикетъ. Освенъ това, съответнитѣ учреждения или фирми, отъ които се доставя люцерновото семе, носятъ, ако мога тѣй да кажа, отговорностъ. Всичкото люцерново семе, което се доставя отъ странство, се доставя по поемни условия, които напълно отговарятъ на изискванията на земледѣлската техника. Не стига това. Но, когато пристигне люцерново семе у насъ, отъ него се взематъ проби, които се даватъ на нашитѣ опитни станции, за да направятъ тѣ анализъ и да констатиратъ, има ли въ него коскута и въ какви размѣри е.

Е добре, следъ всичката тази контрола, която се извършва, било по поемнитѣ условия, било въ нашитѣ опитни станции, пита се: какъ е било възможно, щото въ стопанството на братя Балтови коскутата да се яви въ такива голѣми размѣри? Вие дадохте нѣкои данни, но трѣбваше напълно да дадете тѣзи данни на Народното събрание. Какво гласятъ тѣзи данни? Азъ направихъ анкета набързо, защото нѣмахъ време; натоварихъ директора на земледѣлската катедра да провѣри, въ какво се заключава работата. Той ми донесе следното съ тази телеграма: (Чете) „Балтовъ и Джалъзовъ отъ Пловдивъ пролѣтосъ доставиха отъ земледѣлското дружество чрезъ Бургазъ 700 кила италианска люцерна, снабдена съ свидетелство за чистота. Направенитѣ люцернови ливади иматъ гнѣзда коскута. Около нивитѣ има коскута по дворастици тревни. Вѣроятно, заразяването произхожда или отъ тѣхъ, или отъ употребенитѣ при сеитбата уреди. Коскутенитѣ гнѣзда сѣ малко и ще бѣдатъ унищожени безъ разораване цѣлитѣ ливади“. Тѣй стои въпросътъ.

С. Дрѣновски (з): Не стои така.

Министъръ Д. Христовъ: Чакайте!

С. Дрѣновски (з): Азъ познавамъ директора на катедрата. Той е готовъ да даде такива сведения, за да Ви отърве. Той е готовъ на много други такива мерзости. Семето е дошло направо отъ Бургазъ въ Пловдивъ.

Министъръ Д. Христовъ: Моля Ви се да не губимъ време. — Турямъ се въ услуга и разположение на Васъ и на Вашитѣ другари — елате въ Министерството да направимъ една анкета по този въпросъ! Нѣма какво да крия въ тази работа.

С. Дрѣновски (з): Съгласенъ съмъ.

Министъръ Д. Христовъ: Ако има дефекти, трѣбва да вземемъ мѣрки да ги премахнемъ. Но не стои положението така, както казвате Вие.

С. Дрѣновски (з): Г. проф. Иванъ Ивановъ е анкетиралъ това, и азъ се позовахъ на неговитѣ сведения. Азъ

не вървамъ, че единъ професоръ ще си позволи да бжде пристрастенъ, ни най-малко.

Министъръ Д. Христовъ: Слушайте, г. Дръновски. Върно ли е, или не е върно, че тази коскута се намира въ самитъ посѣви? Върно ли е или не е върно, че се намира по плетищата, по синоритъ? Върно ли е, че има такава голѣма пакостъ отъ това? Кооперациитъ, многохвалениитъ кооперации, за които азъ имахъ случай да говоря, които нѣматъ това съдържание, което трѣбва да иматъ — азъ сѣщо съмъ единъ отъ кооператоритъ — я ми кажете, какви мѣрки взематъ. Никакви мѣрки! И не е чудно, че болестята „коскута“ се е разширила, не е чудно, ако коскутата стане всезастояшителенъ изтобнителъ на това културно дѣло на нашето селско население — обработването на люцерната.

Г. г. народни представители! Трѣбва да ви съобщя и друго нѣщо. Азъ казахъ преди малко, че нашата целъ е въ едно кѣсо време да можемъ да разрешимъ тази голѣма проблема, за да може най-малко 1½—2 милиона декара да бждатъ засѣти съ люцерна. На насъ ще ни трѣбва голѣмо количество люцерново семе за разрешение на тази проблема, ако въ 10 години ще трѣбва да бжде разрешена тя. Значи, всѣка година ще ни трѣбватъ по 800 хиляди килограма. Азъ самъ съзнавамъ важноста на въпросъ и съмъ вземалъ мѣрки въ Министерството на земледѣлието да се произведе люцерновото семе у насъ, първо, за да остане българското злато въ България и, второ, за да бжде използвана по-рентабилно тази култура, да бждатъ използвани редъ още други култури отъ българското селско население.

Е добре, мѣрките, които сме вземали сега, мога да увѣря народното представителство, че могатъ да разрешатъ въпроса още идущата есенъ — всичкото онова количество люцерново семе въ размѣръ най-малко на 500—600 хиляди килограма да бжде произведено въ страната ни.

Прочее, като действваме за увеличжение на площта, засѣта съ люцерна и фуражъ, като сме поставени подъ необходимостта да разширяваме това дѣло, като доставяме тази година това количество семе, ние паралелно съ това действваме да се засѣва въ страната люцерновото семе. И ние ще го имаме тази есенъ, 1928 г., най-кѣсно презъ 1929 г., и не само ще го имаме, за да удовлетворяваме нашитъ нужди, но ние ще развиемъ производството му до такава степенъ, шото България следъ 1—2 години отъ импортна да стане експортна за околнитъ ѝ държави на люцерново семе. (Ръкоплѣскания отъ сговориститъ)

Председателствувашъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Зографски.

Д. Зографски (з. в): Г. г. народни представители! Трѣбва да съжаляваме твърде много, че по единъ чисто стопански въпросъ станаха разисквания, които предизвикаха нежелателни изстъпления и отъ дветъ страни.

Въпросътъ за нашето стопанско преустройство въ смисълъ на дойдемъ до едно масово засѣване на нашитъ угари съ трѣви, каквито сѣ люцерната, експарзета и други, е единъ голѣмъ стопански проблемъ. Вижда се, Министерството на земледѣлието се стреми да тика въ тая посока развитието на нашето земледѣлско стопанство. Пътътъ обаче, по който е вървѣно въ това отношение въ миналото, политиката, която е следвана, не ни дава право да направимъ този голѣмъ скокъ, да си позволимъ лука въ настоящия моментъ да доставимъ това грамадно количество отъ 800 хиляди килограма, или 80 вагона, люцерново семе. Не може, когато въ миналото сѣ доставяни по 20, 30, 50, 60 хиляди килограма люцерново семе, веднага да скокнемъ на 800 хиляди килограма.

Министъръ Д. Христовъ: Г. Зографски! Ако ми позволите...

Д. Зографски (з. в): Азъ ви изслушахъ безъ да Ви прекъсвамъ.

Министъръ Д. Христовъ: За ваше разяснение. Азъ не правя тази шаблонна смѣтка: понеже въ миналото е доставяно по 20 хиляди кгр., сега да се достави малко повече. Азъ имамъ една база на калкулация. Въ миналото нѣмаше такива стопани, за каквито ви говорихъ. Днесъ обаче въ нашата страна има 50 хиляди стопанства, въ които потребността отъ фуражъ е много голѣма. Дайте вие съветъ, какъ да калкулираме! Дайте акълъ, какъ трѣбва да се постѣпимъ!

Д. Зографски (з. в): Работата е тамъ, г. министре, че Вие се намирате въ едно заблуждение, че Вие сте въ неведение по действителното положение на земледѣлскитъ стопанства въ страната...

Министъръ Д. Христовъ: Добре, да видимъ тогава ведението на тия, които го познаватъ.

Д. Зографски (з. в): ... защото Вие говорите за 50 хиляди избрани стопани, на които искате да дадете да засѣятъ люцерна, защото говорите за 150 хиляди декара работени земи отъ общинскитъ мѣри, ...

Министъръ Д. Христовъ: Азъ говоря за 30 хиляди декара. Не 150 хиляди декара, а 214 хиляди декара сѣ земитъ отъ разработенитъ общински мѣри, но отъ тѣхъ само 30 хиляди декара сѣ подготвени за люцерна. Защо изопачавате?

Д. Зографски (з. в): Ако смѣтате днесъ при закрѣгляването на общинскитъ мѣри или отъ образуваниитъ училищни фондове, скотовѣдни фондове, управлението на които преди всичко...

Министъръ Д. Христовъ: (Възразява нѣщо. Шумъ)

Д. Зографски (з. в): Ако не желаете да слушате, да не говоря.

Председателствувашъ А. Христовъ: Моля, тишина, г-да. Продължавайте г. Зографски.

Д. Зографски (з. в): Както земитъ на скотовѣднитъ фондове, така и земитъ на училищнитъ и на всички други фондове по силата на закона за градскитъ и селски общини се даватъ за използване подъ наемъ максимално за единъ срокъ отъ две години. При това положение нѣма да се намѣри нито единъ глупавъ наемател, който да рече да купи люцерново семе и да го засѣе, за да гледа какъ на третата година другъ ще бере берекета.

Министъръ Д. Христовъ: Тѣзи 214.000 декара, за които ви говорихъ, ще се даватъ подъ наемъ за 10 години. Азъ ще продължа срока съ още 5 години, така че ще могатъ да се даватъ подъ наемъ за 15 години. Ето какъ стои работата. Защо ми говорите за нѣкакъвъ срокъ отъ две години?

Д. Зографски (з. в): Знае се, г-да, че люцерната е многогодишно растение, което може да вирѣе на едно и сѣщо мѣсто 10—12 години, което, обаче, не вирѣе на всѣкаква почва. Люцерната обича секундернитъ, наноснитъ почви, които въ дълбочината си иматъ влага.

Министъръ Д. Христовъ: Въ грамадното си болшинство почвитъ въ България сѣ такива.

Д. Зографски (з. в): Нищо по-хубаво отъ това, ако всичко туй можеше така да стане. Но Вие ще трѣбва да имате предъ видъ всички тѣзи работи, и да не си правите илюзия, че ние имаме 200.000 декара приготвени така, както трѣбва, както се иска, за да бждатъ засѣти съ люцерна. Азъ съмъ напълно убеденъ — както и въ агрономическото дружество се говори — азъ имамъ съзнанието, че това люцерно семе, което вие искате да доставите, нѣма да може да го пласирате; че то ще остане за до идущата година; че ще се подмѣта въ складоветъ 2 и 3 години, докато се употреби, ...

С. Дръновски (з): Ще го изядатъ мишките.

Д. Зографски (з. в): ... а презъ това време то ще изгуби кълняемостта си и ще се компрометира доставката. Г. г. народни представители! Не трѣбва да си позволяваме този луксъ да прѣскаме милиони, безъ да сме сигурни, че ще ги оползотворимъ добре. Доставете тази година 150—200 хиляди килограма люцерново семе, доставете догодина нови 200.000 кгр., и по-нататъкъ да вървимъ все така постепенно.

Дълженъ съмъ да кажа, че ние не можемъ да бждемъ противъ тия стопански мѣроприятия, но въ дадения случай не можемъ да се съгласимъ да се прахосатъ 80 милиона

лева за купуването на 800.000 кгр. люцерново семе, което ние нѣма къде да посѣемъ.

Освенъ това, когато се явите на пазара да закупите такова голѣмо количество люцерново семе, вие ще повишите немовѣрно много цената на това семе. Вие по-добре щѣхте да направите, г. министре, ко бѣхте организирали производството на люцерновото семе у насъ.

Министъръ Д. Христовъ: Защо не го организирахте вие? Четири години управлявахте.

Г. Марковъ (з. в.): Г. министърътъ да има по-голѣмо спокойствие!

Д. Зографски (з. в.): Ако ние не сме го организирали, организирайте го вие.

Министъръ Д. Христовъ: Правимъ го, организираме го. Казахъ ви, че тази есенъ ще имаме 50—60 хиляди килограма българско производство.

С. Дръновски (з.): Днесъ имаме 50 хиляди килограма минимумъ; а то е достатъчно.

Д. Зографски (з. в.): Независимо отъ това, ако се внесе едно такова грамадно количество люцерново семе, то не ще може да бѣде достатъчно добре проконтролирано дали не съдържа семето на така наречената кукувича прежда, или коскута, която е единъ паразитъ, който не се намира по синуритъ, както Вамъ сж казаха, г. министре, а вирѣе по стѣблата на люцерната.

Т. Христовъ (д. сг.): И по лозята, и по плетищата, и въ горитъ се намира.

Д. Зографски (з. в.): Не е вѣрно.

Т. Христовъ (д. сг.): Миналата година въ с. Аджеларе всички лозя бѣха нападнати отъ коскута. Нѣмате понятие отъ тѣзи работи!

Д. Зографски (з. в.): Ние, г. г. народни представители, съ този въпросъ не правимъ партизанлъкъ, какъвто се прави отъ другата страна. Имайки всичкото желание да съдействуваме на тази работа, ние ви молимъ тази година да не доставите повече отъ 150—200 хиляди килограма люцерново семе. Догодина доставете пакъ още толкова. Ние и тогава ще ви подкрепимъ. (Ржкоплѣскания отъ земеделците!)

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Пѣйчевъ.

С. Пѣйчевъ (з. в.): Г. г. народни представители! Къмъ това, което каза г. Зографски, азъ ще прибавя нѣколко думи.

Г. министърътъ на земледѣлието мисли, че много добре познава люцерновата култура. Особено сега, при разораването на мѣритъ, необходимостъ се налага, всѣко домакинство да има люцернова ливада. Но къде и какъ се сѣе люцерната — не знамъ дали г. министърътъ знае.

Министъръ Д. Христовъ: Я ми кажете . . . (Възражения отъ земеделците!)

Г. Марковъ (з. в.): Оставете оратора да приказва. Не му давате възможностъ да се изкаже. Засрамете сел!

С. Омарчевски (з.): Касае се до 80 милиона лева. Може ли така?

Г. Марковъ (з. в.): „Я ми кажете, я ми кажете!“ Седете си на мѣстото! Само вие ли познавате тѣзи работи?

Министъръ Д. Христовъ: Искамъ да демаскирамъ вашето невежество.

С. Пѣйчевъ (з. в.): Азъ съмъ въ състояние да заявя предъ почитаемия Парламентъ, че се занимавамъ съ сѣяне на люцерна отъ 20 години. Азъ имамъ собствена люцернова ливада и познавамъ много добре люцерновата култура. Не претендирамъ, че пръвъ съмъ засѣлъ люцерна, но имамъ люцернови ливади отъ 14 години.

Люцерната обича влажната почва; . . .

Министъръ Д. Христовъ: Умѣрено влажната.

С. Пѣйчевъ (з. в.): . . . но тя не обича мочуритъ, където извира вода, защото, ако почвата е влажна отдолу, ще бѣде разравяна отъ къртицитъ. Ако се посѣе на високи мѣста, сжщо не може да се използва.

Сега, за да посѣете 800 хиляди килограма люцерново семе, трѣбва да имате 200 хиляди декара подготвена почва. Но почвата не може да се подготви за люцерна съ една или две орани, а трѣбва нивата да бѣде обработвана най-малко две години, да се тори, да се пречиства отъ всички бурени и чакъ тогава да се посади съ люцерна. Ако посадите люцерната на пролѣтъ, реколтата е рискована. За предпочитане е есенниятъ посѣвъ, защото презъ зимния сезонъ люцерната ще има възможностъ да се изкачи надъ всички треви и презъ пролѣтъта, когато времето е влажно, ще стане.

Но понеже вие предприемате тази работа и искате да въведете у насъ тѣзи растения, които сж въведени на Западъ, . . .

С. Дръновски (з.): Ние сме закѣснѣли. Люцерната може да се сѣе и есенно време.

Министъръ Д. Христовъ: За Южна България предпочитателно е да се сѣе презъ есенята, а за Северна България — презъ пролѣтъта.

С. Дръновски (з.): При сушава пролѣтъ често пѣти има рискъ да се компрометира реколтата въ Северна България.

С. Пѣйчевъ (з. в.): . . . и понеже този въпросъ отъ стопанско естество е много важенъ за нашата земеделска страна, азъ мисля, че при разрешаването му трѣбва да се влага по-малко страсть и повече разумъ и спокойствие, защото това е въпросъ на стопанска политика — едно; и, второ, недейте смѣта, че ние, представителитъ на земеделска България, искаме да ви правимъ опозиция, . . .

Отъ сговориститъ: А-а-а!

С. Пѣйчевъ (з. в.): . . . затова защото вие искате да доставите 800 хиляди килограма семе. Толкозъ по-добре. Но азъ бихъ Ви съветвалъ, г. министре, друго нѣщо. Азъ не съмъ сигуренъ, дали министерството разполага съ нужните данни за това, има ли подготвена почва, защото, ако люцерната се набави презъ м. мартъ, когато нивитъ сж неподготвени, ще раздадете семето, стопанитъ ще го оставятъ за есенъ, и то ще изгуби своята кълняемостъ. По този начинъ ще бждатъ онеправдани онѣзи, които купятъ отъ вашето семе, и вашата политика ще остане безъ резултати за бждещето.

Друго нѣщо. По-голѣмата частъ отъ населенитъ пунктове у насъ нѣматъ нужнитъ почви и мѣста, които да отговарятъ за люцерна.

Министъръ Д. Христовъ: Люцерната става въ цѣла България и почти въ всички села се сѣе тази култура.

С. Пѣйчевъ (з. в.): При това положение, като сте приели тази мѣрка, много добре ще бѣде да доставите и еспарзетово семе, защото и това растение е едно фуражно растение много необходимо за стопанствата. То расте на по-суха почва и за него могатъ да бждатъ използвани по-високитъ мѣста, където не може да се сѣе люцерна. Нѣкои стопани, при сегашното разпредѣление на земитъ, иматъ много добри мѣста за люцерна, а друга иматъ мѣста добри за еспарзета. И люцерната, и еспарзетата сж необходими. Люцерната тамъ, дето почвата помага, дето може да се полива, може да се коси 6—7 пѣти презъ лѣтото — и юний я подкаратъ, докато още не я е стегнала жегата. Тя е много доходно растение; но тамъ, дето не може да се полива, дето мѣстото е високо, повече отъ два пѣти не може да се коси, и то ако пролѣтнитъ дъждове презъ май стегне ли я жегата, нѣма никакво значение, че имашъ ливада, която е удобна за люцерна, но която е на високо и не може да се напои.

Тѣй че, и азъ се присъединявамъ къмъ мнението на моитъ другари, но мисля, че ще направите добре, ако примете да се достави една частъ люцерна и друга частъ еспарзета, за да може и едната и другата да се посѣе.

Председателствувашъ А. Христовъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Прося извинение, задето и азъ вземамъ думата по този въпросъ. Поводъ ми даде г. Пѣйчевъ, който спомена, че преди 20 години е почналъ да се занимава съ сѣяне на люцерна — вѣроятно тогава, когато азъ, бидейки на мѣстото на г. Христовъ, раздавахъ гратисъ, безплатно люцерново семе изъ цѣла България, и когато, по едно време, се намѣрихме въ такова положение, че нѣмаше кой да го вземе. Но това време бѣше друго. Тогава нашата страна не бѣше подготвена за новитѣ култури.

Тази година азъ позаобиколихъ нѣкои околии, където се развива дейността на Министерството на земледѣлието, и мога да твърдя предъ васъ, че даже на едно мѣсто се изплашихъ: отидоха селянитѣ да молятъ съпровождания ме директоръ на катедрата непремѣнно да запази колкото се може повече семе за тѣхъ. И азъ помислихъ, че тази фаворизация Богъ знае какви резултати може да даде. Най-искрено ви говоря това; мисля, че съмъ го казалъ и на г. министъръ Христовъ.

Има едно голѣмо стремление у хората да засѣятъ люцерна. И при това днесъ Министерството на земледѣлието не я раздава безъ пари, както я раздавахъ азъ едно време. Сега Министерството дава семе на онзи, който ще плати $\frac{3}{4}$ отъ стойността му.

Министъръ Д. Христовъ 70%.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Дава го съ 30% намаление въ цената, за поощрение. Значи, министерството има гаранция, че хората, които ще взематъ семе, ще го платятъ. Такива глушци, да взематъ семе, за да го оставятъ да накълни догодина, нѣма да намѣриге. Ще взематъ семе само ония, които иматъ смѣтка да го засѣятъ, защото, макаръ и по-евтино, все ще имъ струва килограмъ 50 л. — или колкото прави. Това е фактъ.

Говори се за размѣра на количеството на семето. Въ законопроекта е казано: „до 800.000 килограма“. Веднага се възбужда въпросътъ: „Невъзможно, това е извънредно голѣмо количество“, и пр. Г. г. народни представители! „До 800.000“, то не значи 800.000.

Министъръ Д. Христовъ: Значи и 800.000.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Да, но не значи 800.000 непремѣнно. Азъ обичамъ да вѣрвамъ, че Министерството на земледѣлието, преди да закупи, ако ще би и 100.000 кгр. семе, то ще има единъ списъкъ отъ своитѣ агрономи, въ който ще бѣде показано, че такова количество семе се търси и хората сж готови да дадатъ 70% отъ стойността му. Това условие непремѣнно ще трѣбва да се има предъ видъ. Като се процедира така, абсолютно никакъвъ страхъ нѣма.

Обаче откъде е цѣлятъ този шумъ? Извинете, че и азъ се набърквамъ тукъ. Тази коскута, за която говори г. Дрѣновски, азъ я откривамъ въ това изложение. (Сочи изложението) Въ него се говори това, което се повтори и отъ мнозина — че Дружеството на агрономитѣ, къмъ което всичкитѣ мои почитания, е въ една грозна борба съ Земледѣлческото дружество.

Отъ сговориститѣ: А-ха!

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: И коскутата азъ я намирамъ въ точка трета отъ това изложение. Тая точка съдържа сжщността на въпроса. Дружеството на агрономитѣ казва: „Виѣ, г. министре на земледѣлието, сте потеглили по ума на Земледѣлческото дружество, на което дадохте възможность миналата година да закупи семето по 40 л., а да го продаде на васъ по 60—70 л.“

Министъръ Д. Христовъ: Нѣма такова нѣщо.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Това тѣ го говорятъ. Тукъ е коскутата. (Смѣхъ) И започва една борба между агрономитѣ отъ Дружеството на агрономитѣ и агрономитѣ отъ Земледѣлческото дружество. Азъ съмъ ялъ попарата на тия агрономи. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ)

Министъръ В. Молловъ: Ако се намѣсятъ и ветеринаритѣ!

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: А пъкъ и ветеринаритѣ ако се намѣсятъ, тогава Боже сохрани! (Смѣхъ)

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Всичкото е за комисионата.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Тази борба се отразява въ случая и въ Парламента. За мене, обаче, нѣма страхъ при постановлението на законопроекта, което казва: „до 800.000 килограма“. Дали ще бждатъ 800.000, или 180.000, или 200.000 — ще зависи отъ редъ условия. Обаче едно условие ще има непремѣнно: че нѣма да се закупува семе, докато не бѣде осигуренъ пласментътъ му срещу $\frac{3}{4}$ отъ неговата стойность. Това е то.

При това положение, нѣма защо много да се спираме на този въпросъ. (Рѣжколѣскания отъ сговориститѣ)

С. Стефановъ (д): Така ли е?

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Така е.

С. Стефановъ (д): Да се впише декларацията на г. министър-председателя въ законопроекта.

Председателствувашъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Омарчевски.

С. Омарчевски (з): Г. г. народни представители! Никой не може да отрече доброто желание на г. министра на земледѣлието, проявявано въ неговитѣ голѣми грижи за подобрене на родното земледѣлие; никой не може да отрече и завидната енергия, съ която той отстоява изобщо всичкитѣ ония мѣропрятия, които той е смѣталъ за необходими за повдигането на нашето земледѣлие. Въ дадения случай не може да се откаже голѣмото желание на г. министра на земледѣлието чрезъ поощрение на фуражното производство да засили въобще благосъстоянието на българския народъ. Обаче трѣбва да се изтъкне и това, че докато ние разискваме на първо и второ четене тукъ предложения намъ законопроектъ, въ сжщото туй време, дори още преди 20 дни, Земледѣлската банка е обявила, че купува люцерново семе — сжщото, за което е дума въ тоя законопроектъ, и то въ най-малко количество, по 10.000 кгр. Земледѣлската банка, значи, обявява търгъ: въ срокъ отъ 1 месецъ да се явятъ всички ония, които иматъ поне 10 хиляди килограма люцерново семе, да ѝ го предложатъ. По-малко отъ 10.000 кгр., казахъ, тя не закупува. Нѣма да се намѣри никой стопанинъ въ България, който да може да набави 10.000 кгр. люцерново семе, защото знаете, че въ Пловдивско и въ Татарпазарджишко, дето главно е центърътъ на люцернищата, нѣма семе въ такива количества.

Преди всичко, азъ съмъ длъженъ да протестирамъ по формални съображения, че Земледѣлската банка, безъ да чака вота на Народното събрание, обявява този търгъ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: А! Земледѣлската банка има всичкитѣ права, щомъ има покупатели, да обяви търгъ и нѣма защо да се бъркаме въ тази работа.

С. Омарчевски (з): Тогава защо ни сезирате съ този проектъ? Щомъ Земледѣлската банка е едно автономно учреждение, тогава нѣма нужда отъ нашия вотъ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Защото плащането става подъ гаранция на държавата.

С. Омарчевски (з): Ако пъкъ е нуженъ вотътъ на Народното събрание, тогава банката трѣбваше да чака, докато ние гласуваме закона на първо, второ и трето четения, да се промулгира той, да се публикува въ „Държавенъ вестникъ“, да се облѣче въобще въ всички ония форми, които се изискватъ по конституцията.

Това е по формалната страна.

Втората страна на въпроса. Съгласно сведенията, г-да, които ни дава статистическиятъ годишникъ, презъ 1926 г. въ цѣла България има засѣти 100.308 декара съ изкуствени ливади въобще. Въ тия 100.308 декара влизатъ всички земи, засѣти съ люцерна, еспарзета, детелина и т. н. Идеята, която въодушевява г. министра да набави 800 хиляди килограма люцерново семе, безспорно, е много хубава, но ние сме длъжни да му кажемъ, че, колкото и да се позовава той на това, че 50 хиляди стопани въ България били му дали достатъчна гаранция, че сж подготвили всичкитѣ

условия за засѣване на люцерна, абсолютно невъзможно е да се пласира туй количество семе. Ако въ продължението на 20 години ние сме дошли да имаме до 30—32 хиляди декари, засѣти отъ тая култура, споредъ подробнитѣ сведения въ статистичния годишникъ, то какъ ще искаме ние само за една година да се подготвятъ условията за засѣване на тия 800 хиляди килограма семе върху 200 хиляди декара? Това е невъзможно. И да набавимъ тоза семе, ние нѣмаме нуждитѣ за това институти, които да го проконтролиратъ. Не е вѣрно твърдението на г. министра на земледѣлието, че се вземали проби отъ всички торби. Това не сѣ голѣми количества отъ нѣщо друго, а е едно дребно семе. Трѣбва да има такъв институтъ, който да може да проконтролира 80 вагона семе, за да не стане то разсадникъ въ България на една опасна заразна болестъ, наречена коскута. Въ туй отношение иде ни на помощъ мнението на компетентнитѣ лица. При съставянето на този проектъ отъ министра на земледѣлието само единъ агрономъ му е далъ този съветъ. Той не се е допиталъ до нещитѣ технически лица. Г. министърътъ на земледѣлието нѣма да откаже това, защото Дружеството на българскитѣ агрономи — болшинството, почти всичкитѣ агрономи сѣ членове на това дружество — се занимава въ петък или сѣбота, ако се не лъжа, съ проекта и представи на вашето просвѣтено внимание туй изложение. Въ него то казва: (Чете) „1. Доставка на такова голѣмо количество семе въ какво време, особено презъ тази година, която бѣ една отъ най-неблагоприятнитѣ за добиване на люцерново семе, е трудно. Увеличение търсенето на люцерново семе ще има за резултатъ чрезмѣрното повдигане цената на сѣщото. Като се вземе предъ видъ още, че у насъ е произведено презъ тази година максимумъ 100—120 хиляди килограма семе, ще трѣбва да се изнесатъ най-малко 65—70 милиона — една нова ипотечна банка! — „български лева за чуждо такова, безъ да съществува каквато и да било гаранция, че резултатитѣ отъ внесеното семе ще оправдаятъ грамаднитѣ жертви, които се правятъ за него.

„2. Доставка на такова голѣмо количество люцерново семе отъ подходящъ за нашитѣ условия произходъ . . .“

И. Лѣкарски (д. сг): Четохме го, г. Омарчевски, да не губимъ време, не го четете.

С. Омарчевски (з): Това е мнение на най-компетентнитѣ вещи лица, мнение на съветникитѣ на г. министра на земледѣлието. Слушайте! (Продължава да чете) . . . „и чисто отъ коскута е мѣчно допустимо и извънредно рисковано. За да се набави това количество, ще се събиратъ, размѣсватъ и предлагатъ всѣкакви люцерни, въ много случаи и съвършено неподходящи за нашитѣ условия, които ние по съображенията, изтъкнати въ точка първа, ще трѣбва скѣпо и прескѣпо да заплатимъ. А не бива да се забравя, че у насъ има достатъчно количество лошокачествени люцерница и нѣма нужда да заплащаме, за да увеличаваме тѣхното пространство. Рискътъ отъ такова голѣма доставка става още по-голѣмъ, като при това се има предъ видъ, че ние не разполагаме нито съ технически и материални срѣдства, нито съ достатъчно подготвени хора, които да могатъ да провѣрятъ, дали доставеното въ такова голѣмо количество люцерново семе е доброкачествено. И най-важното — дали то е свободно отъ коскута.

„3. Съ 800 хиляди килограма люцерново семе, колкото искате съ предложението си да доставите, ще могатъ да се засѣятъ най-малко 200 хиляди декара. У насъ нѣма достатъчно подготвени толкова земи за презъ идната, 1928 г. за посѣване съ люцерна. За да може да вирѣе люцерната добре, необходима е специална подготовка на почвата“, и пр. и пр. редица съображения. Агрономитѣ, подведомственитѣ органи на министра на земледѣлието, се изказватъ по принципъ противъ доставката на такова голѣмо количество люцерново семе. Вънъ отъ туй, недейтъ изпуска изъ предъ видъ, че тази доставка не може да бѣде направена отъ България, а отъ Европа, отъ Провансъ и отъ другадѣ. Като се знае, че България търси 800 хиляди килограма люцерново семе, това обстоятелство ще покачи неговата цена.

Колкото се отнася до възражението, което г. министърътъ на земледѣлието направи чрезъ прочитането на едно официално писмо отъ агронома на Пловдивската подвижна земледѣлска катедра, дълженъ съмъ да заявя, че по-добре би било той да се позове на свидетелството на г. министър-председателя, който презъ м. май т. г. бѣше въ чифлика на г. Балтова, виденъ стопанинъ въ Пловдивъ. Самъ г. Балтовъ бѣше се оплакалъ на него, . . .

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Бъркате много, г. Омарчевски. Г. Балтовъ само ми хвалѣше своитѣ ливади. Това е истината.

С. Омарчевски (з): . . . че ще има лоши послѣствия отъ такова голѣма доставка на люцерново семе чрезъ Земледѣлското дружество въ България.

Ние нѣмаме нищо противъ добритѣ намѣрения на г. министра на земледѣлието, но искаме да изтъкнемъ ония мотиви, ония съображения, които налагагъ ограничение на тая доставка. Ами, г. г. народни представители, ние 10 дена спорихме за ипотечарната банка и за да внесемъ у насъ 70—80 милиона лева чуждъ капиталъ, смачкахме 20 закони и дадохме маса привилегии. А тукъ за 80 милиона лева ние не търпите никакви възражения, не искате да чуе нашето мнение, нашето разбиране. Вслушайте се поне въ мнението на техничскитѣ лица, които утре ще изпълняватъ наредбитѣ на г. министра на земледѣлието.

Моето предложение е, въ подкрепа на предложенето на всички досега говоривши, да се ограничи доставката до 100 хиляди килограма.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Юртовъ.

Г. Юртовъ (нар. л): Г. г. народни представители! Излъчно е да споримъ, защото никой отъ тази страна (сочи лѣвицата) не отрича, че трѣбва да се достави люцерново семе и да се засѣе съ люцерна, колкото е възможно, по-голѣма площъ. Тукъ има, доколкото азъ схващамъ и доколкото на менъ се разправя, две нѣща. Първо, никой не вѣрва, че въ България има подготвена площъ 200.000 декара, за да може да се засѣе 800.000 кгр. люцерново семе. Второ, всички подозиратъ — въ това число позволете да бѣда и азъ — че доставката ще се вземе отъ Земледѣлското дружество, председателъ на което е главниятъ секретаръ на Министерството на земледѣлието. Ачикъ да-лавера! (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ лѣвицата)

И. Лѣкарски (д. сг): То е ачикъ българска мнителност!

Г. Юртовъ (нар. л): Миналата година сѣщитѣ тѣзи господа сѣ взели на два пѣти доставката на 45.000 килограма семе. И азъ се питамъ: когато въ България има 100-150 хиляди килограма семе, защо трѣбва Земледѣлската банка да обявява търгъ за 10.000 килограма, а да не нареди чрезъ своитѣ агрономи да вземе отъ този 1000, отъ другъ 500, отъ трети 2000 килограма и да го вземе по 40—50 л.? Защо е тоя търгъ? Защото това семе трѣбва да се вземе отъ населението по 40—50 лева килограма и да се даде на държавата 70 л.?

Но отъ декларацията на г. министър-председателя азъ съмъ доволенъ зтогова, защото той казва: „Не може да се закупи предварително семе, докогато не се състави единъ списъкъ и докогато лицата не си внесатъ сумитѣ“. Въ такъв случай сме гарантирани и тогава тази цифра 800.000 килограма не ни плаши. Г. министърътъ на земледѣлието, виждамъ, има всичкото желание, ако може, съ единъ замахъ да засѣе не 200 хиляди декари, ами единъ милионъ декари. Това му прави честь.

Министъръ Д. Христовъ: „Новата“ властъ нали това трѣбва да върши? Ние ѝ подготвяме условията!

Г. Юртовъ (нар. л): Вашитѣ агрономи, г. министре, казватъ, че не може. — И азъ имахъ сѣщото това голѣмо желание. Ние имаме една общинска ливада отъ 200 декари, която сме отдѣлили отъ мера и която ливада може да бѣде дадена за оризище и да вземемъ по 1500 л. на декаръ наемъ. Решихъ азъ да разоремъ тая ливада, да я дадемъ подъ наемъ и да оставимъ друго мѣсто около 100 декари, което да посадимъ съ люцерново семе. Купихме семе отъ Вашитѣ агрономи, обаче всичко излѣзе, но не и люцерново семе — излѣзе трескоти и бурени. Дадохме хората подъ сѣдъ, но ние останахме безъ люцерна.

При 800.000 килограма люцерново семе и менъ ме е страхъ, че и коскутата може да влѣзе и всичко друго, но не и люцерново семе.

Т. Христовъ (д. сг): Кажете, къде е тази ливада, дали е удобна за сѣене на люцерново семе.

Г. Юртовъ (нац. л): А бе, въ съждъ влѣзохме съ хората, които ни продадоха семето.

Нали, г. министъръ-председателю, Вашата декларация ще влѣзе единъ видъ въ закона?

Министъръ-председателъ А. Лячевъ: Азъ не смѣтамъ, че има нужда да влѣзе въ закона, защото доставката на семето може да стане само при тѣзи предпоставки, които казахъ; иначе не може. Кolkото пѣкъ за еноза, което говори г. Омарчевски за Земледѣлската банка, то е съвсемъ друго. Земледѣлската банка, както всѣка друга банка, по порѣчка може да доставява каквото ще количество и отъ каквото ще семе. Обаче Земледѣлската банка за онѣзи семена, които ней сѣ зарѣчани, ще иска да ѝ платятъ точно това, което тя е платила, заедно съ разноските. А за това семе, за което вотираме сега този законъ, държавата ще понесе известни загуби за облекчение на населението.

Г. Юртовъ (нар. л): Ама доставката нѣма да бѣде за 800.000 килограма, а за толкова, за колкото се представи списъкъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Ще пристѣпнимъ къмъ гласуване на заглавието.

С. Златевъ (з. в): Искамъ думата. (Възражения отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Станю Златевъ.

С. Златевъ (з. в): Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата, за да бѣда само полезенъ на г. министра на земледѣлието и на държавната казна.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Както презъ ваше време правѣхте!

С. Златевъ (з. в): Азъ виждамъ едно желание у г. министра на земледѣлието да направи единъ голѣмъ скокъ и да се получи изведнѣжъ въ голѣмо количество единъ голѣмъ продуктъ на българското земледѣлие, необходимъ за българското скотовѣдство. Азъ искамъ да го предупредя да не бърза толкозъ съ тази работа. Съ своя законопроектъ той ще възложи на Българската земледѣлка банка да достави до 800.000 килограма люцерново семе, което той разчита, че презъ идущата пролѣтъ ще бѣде пласирано, за да бѣде засѣто.

Г. г. народни представители! Азъ ще ви кажа нѣщо, отъ което ще видите, какъ надеждитѣ на г. министра на много мѣста ще бѣдатъ разбити. Въ моето родно село — а пѣкъ има много такива мѣста — има разорани общински фуражни ниви. Г. министърътъ на земледѣлието ще иска насила тѣзи фуражни ниви навсѣкъде да бѣдатъ засѣти съ люцерна презъ идущата пролѣтъ — ниви, които сѣ разорани сега за прѣвъ пѣтъ, следъ току-що изтеклото лѣто, ниви, които на много мѣста и досега сѣ цѣлина, не сѣ ги разорали, презъ които просто не можешъ да минешъ, защото сѣ покрити съ голѣми топачи, съ голѣми буци. Докато тѣзи буци, докато този троскотъ, докато тази цѣлина не гние редъ години, ако не 5—6, то поне две зими, за да станатъ на торъ, на боклукъ, за да бѣде почвата рохкава, да може да поеме нѣжното люцерново семе, което изисква не такава почва, каквато е почвата днесъ въ тѣзи ниви, дотогава не може да се сѣе. За люцерновото семе се искатъ ниви, въ които да нѣма нищо друго, освенъ една чиста почва, въ която като хвърлишъ люцерновото семе, то, при достатъчно влага, въ разстояние на 4—5 дни, на една седмица да изникне, да излѣзе отгоре на земята.

Тѣзи дни въ нашето село останахме изненадани отъ получаването на едно писмо отъ мѣстния агрономъ, № 2.823 отъ 5 декемврий т. г., основано на предписанието на Министерството на земледѣлието № 16.293 отъ 1 декемврий т. г., въ което писмо на агронома се казва: „На основание на предписанието на Министерството на земледѣлието, трѣбва да подготвите вашата фуражна нива, която ще бѣде засѣта презъ идущата пролѣтъ съ люцерна“. Фуражната нива сега е засѣта съ фуражна храна ечмикъ. Туй лѣто всички ниви не бѣха разорани. Разоранитѣ бѣха засѣти кой съ каквото намѣри, защото такава бѣха условията, при които се поставиха стопанитѣ: тази година и идещата ще засѣнешъ по два декара съ каквото намѣришъ за добре, но на третата пролѣтъ, казватъ, ти си длъженъ да ги засѣнешъ

съ люцерна; туй е фуражна нива; всѣкакви други растения отъ втората година нататъкъ не могатъ да бѣдатъ търпѣни. Днесъ какво имаме? Имаме хей такива буци, засѣяни съ ечмикъ, който служи като фуражна храна на добитъка. И г. министърътъ на земледѣлието дава заповѣдъ тия мѣста да бѣдатъ подготвени за люцерна за презъ пролѣтъта, и хората сега се чудятъ, какво трѣбва да правятъ.

В. Драгановъ (з. в): Да ги изоратъ.

С. Златевъ (з. в): Трѣбва да изоратъ ечмिका, който може би ще даде милиони килограми храна за добитъка на селото, трѣбва да го унищожатъ, за да бѣде полготвено мѣсто за туй люцерново семе, за което дебитираме тукъ. На никаква цена тия хора нѣма да развалятъ тази храна, която сѣжъ посѣли. Това нѣма да бѣде само въ моето село, г. министре, това ще бѣде въ половината отъ мѣстата, въ които знаете, че има подготвени фуражни ниви. Ще ви се противопоставятъ не за друго, а защото отъ опитъ знаятъ, че тамъ, като хвърлятъ люцерново семе, нѣма да има люцерна. Може да има всичко друго, както каза г. Юртовъ, ще има бурени и кой знае какво още, но люцерна нѣма да има.

Ето мояте съветъ къмъ васъ, г. министре на земледѣлието: вмѣсто за една година да направимъ този голѣмъ скокъ, нека го направимъ за две, за три години. Туй люцерново семе отъ 800 хиляди килограма, което смѣтате да посѣете тази пролѣтъ, да бѣде посѣто за две, за три години, но да има изкуствени люцернови ливади, които ще бѣдатъ добре използвани и ще бѣдатъ доходни за стопанствата у насъ.

Взехъ думата да направя моето предупреждение, като смѣтамъ, че не трѣбва да се гледа теорията; не тукъ да седнишъ и да разсѣждавашъ, а трѣбва да бидешъ на самото мѣсто и да видишъ какъ става. Взехъ думата, защото познавамъ условията, зная, какво е подготвено, и съмъ увѣренъ, че 50% отъ туй, което г. министърътъ мисли да пласира, едвали ще бѣде пласирано. Нека бѣдатъ посѣти само 100 хиляди килограма люцерново семе, но да бѣдатъ посѣти тамъ, където ще бѣдатъ полезни. (Рѣжкопѣскани отъ земледѣлицитѣ)

Г. Марковъ (з. в): Който има уши, да слуша.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата за лишени пѣтъ и я вземамъ за да отговора набързо на нѣкои възражения, които господата направиха.

Най-напредъ, мене ми се налага дългъ да протестирамъ противъ тѣзи шеговитости, които се правятъ въ Народното събрание по една такава сериозна материя: 800.000 кгр. люцерновото семе щѣло да се доставя отъ Земледѣлското дружество, а пѣкъ главниятъ секретаръ на г. министра, казватъ господата, билъ директоръ на това дружество и кой знае какви сдѣлки и гешефти щѣли да се правятъ. Азъ съмъ длъженъ да протестирамъ по единъ най-енергиченъ начинъ, затуй защото доставката на това количество люцерново семе — която нѣма да стане отведнажъ, а на партиди по много и много технически причини, но най-важно да не се повишаватъ ценитѣ — ще стане по силата на съществуващитѣ закони въ страната, на първо мѣсто, по силата на закона за бюджета, отчетността и предприятията, по състезание, конкуренция на всички, които въ даления случай биха пожелали това.

Ц. Табаковъ (зан): Това не изключва комиссионитѣ.

Министъръ Д. Христовъ: Кои комисии?! Търгътъ ще се възложи на оми, на който се възлагатъ обикновено търговетѣ — който предложитъ най-изгодни за държавното съкровище условия. Имаме закони въ туй отношение, които сѣ тѣй възискателни и тѣй изчерпателни. Ако въ туй състезание би вземало участите Земледѣлското дружество, каква грѣшка, какво престѣпление би имало въ цѣлата тази работа? Ами че вие, които педирате земледѣлската кауза, имате всички интересъ, такива институти, които се намиратъ въ пеленитѣ на своето развитие, да имъ дадемъ материална възможность да растатъ и крещатъ, да станатъ научни институти въ тази страна, тѣй както ги има въ всички други напреднали, високо културни страни — Германия, Англия и пр. Това вие би трѣбвало да знаете, г. г. народни представители. Толкозъ по този въпросъ. Трѣбва, следователно, срещу тѣзи подмятания за агрономи, агрономчета,

главнень секретарь и пр. да протестирамъ. Защото тогава, когато вие гледате съ такава шеговитост и лекомислие на работата тѣ свещенодействуватъ при разрешението на голѣмата земледѣлска проблема на селска България. Ще мине време и тогава ще видимъ, кой ще се смѣе.

Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ тѣй сѣщо да отхвърля и намека на г. Омарчевски, който казва: „Вие правите вече доставка на люцерново семе, защо тогава искате разрешение?“ Вѣрно е, но за една малка партия, за която не се иска отъ Земледѣлската банка гаранцията на държавата, както въ случая. Колкото пъкъ се отнася до въпроса за доставката на 800.000 кгр. люцерново семе, вие сте разрешили по принципъ този въпросъ, защото въ извънредната сесия гласувахте бюджета на фондоветѣ, а въ § 11 по фонда „Културни мѣроприятия“, смѣтка „земледѣлие“, е казано: „Купуване фуражни и други земледѣлски семена и даването имъ съ намалени цени на дружества и частни стопани“. На какви намалени цени? Азъ мога съгласно този текстъ да ги давамъ съ намаление 50 и 60%. Вие сте гласували една сума отъ 20 милиона лева, вие сте разрешили този въпросъ. Ако днесъ азъ внасямъ този законопроектъ, то е само за туй, защото искаме да натоваримъ Земледѣлската банка, за да избѣгнемъ всички подозрения, каквито вие тукъ лансирате, тя да достави нужднитѣ семена и тя да оперира въ това голѣмо дѣло. А Земледѣлската банка може да извърши това — съгласно закона за Земледѣлската банка — само тогава, когато Народното събрание позволи на съответното министерство да се извърши доставката отъ нейна страна за смѣтка на държавата.

Г. Златевъ! Азъ мога да Ви увѣря, че тия данни, които Вие сте получили, или сѣ невѣрни, или сте погрѣшно осведоменъ. Вѣрно е, че има нареждане отъ министерството да бждатъ подготвени всички ниви, които презъ пролѣтѣта ще бждатъ засѣти съ люцерна. Но кои ниви? Азъ казахъ, ние сме отдѣлили отъ общинскитѣ мери 215 хиляди декара и ще вървимъ къмъ единъ — единъ и половина милиона декара. Тази инициатива се посрѣща — трѣбва да го кажа — съ най-голѣма готовностъ отъ страна на земледѣлското население. Тия 215 хиляди декара сѣ отдѣлени само въ 12—15 околии. Виждате колко бързо върви процесътъ. Е добре, отъ тия 215 хиляди декара, отдѣлени отъ общинскитѣ мери, една частъ само ще се обърне въ люцерница. Всички не могатъ да бждатъ обърнати сега въ люцерница, защото още не сѣ подготвени. Засега отъ общинскитѣ мери имаме само 30 хиляди декара подготвени за люцерница. Останалитѣ земи, кръгло 185 хиляди декара, ще бждатъ засѣти съ зърнени храни. Тѣ полека-дека, съобразно мѣстнитѣ условия, ще се подготвятъ за културата на люцерната. Шо значи нивитѣ да бждатъ подготвени за люцерница? Когато стана дума за подготовка на нивитѣ преди малко, азъ си позволихъ да прекъсна . . .

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Г. Пѣйчевъ.

Г. Марковъ (з. в): Вие много често прекъсвате.

Министъръ Д. Христовъ: Вие сте шефъ на Земледѣлската партия и не знаете какво е направено въ Вашето с. Ковачевецъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Г. Марковъ (з. в): Вие и като министъръ сте партизанинъ.

Министъръ Д. Христовъ: Вие се занимавате само съ партизанщина. Вашето село, мога да кажа, бѣше окраставѣло отъ нея . . .

Но да продължа. Г. г. народни представители, касае се само за 20% — подчертавамъ това — отъ тия общински мери, които сѣ отдѣлени и подготвени вече, за да бждатъ засѣти съ люцерна.

Д. Зографски (з. в): Не зная кой ви заблуждава, г. министре.

Министъръ Д. Христовъ: Азъ ще Ви кажа, кой ме заблуждава — заблуждаватъ ме тия, изявленията на които четохте преди малко.

Д. Зографски (з. в): Вие не ги слушате.

М. Дочевъ (д. сг): Чакайте малко!

Министъръ Д. Христовъ: Онази година, когато започнахме да въвеждаме новитѣ сортове пшеници, г. Славчо

Дрѣнбовски бѣше писалъ, ако се не лъжа, въ изложението на Агрономическото дружество: „Какво прави г. министърътъ? Пилѣятъ се миватъ за фантастични работи!“ А какво сме направили, цифритѣ ще ви кажатъ това. Тѣ ме съветваха по някой начинъ да не се предприема това дѣло въ страната. Направиха една твърде рѣзка критика по отношение инициативата на министерството. Е добре, г-да, същитѣ, които критикуваха, които смѣтаха, че туй дѣло е фантастично, следъ прибирането на реколтата, следъ завършването на селско-стопанската година, признаха, че успѣхътъ е голѣмъ, удовлетеленъ и насърчителенъ. Азъ не ще откажа, че може да има дефекти. Но въ кое човѣчко дѣло нѣма такива? Има, признавамъ, но да не отиваме къмъ генерализация, къмъ обобщение и да правимъ мухата камила, а комаря слонъ. Може да има дефекти. Азъ заявявамъ по единъ категориченъ начинъ, че тѣзи дефекти, тѣзи кусури, тѣзи недостатѣци не сѣ повече отъ 15—20%. Азъ твърдя туй. Искате ли доказателства? Обърнете се къмъ г. Станю Златевъ, за да ви каже, какво става въ Разградска околия; обърнете се къмъ всички, обърнете се и Вие, г. Георги Марковъ, къмъ Вашето село Ковачевецъ, Пюньоуска околия, за да видите, че дѣлото на земледѣлска България върви напредъ и че то се гради сега не съ фрази, не съ партизанщина, не съ насъсквания, но съ творение, съ създаване на материални блага. Това правимъ ние, „старата“, „негодната“ власт! (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ, понеже ме предизвикаха, да засегна мимоходомъ, за любовничество, и единъ въпросъ, който по-подробно ще засегна, когато ще разискваме бюджетопоекта на Министерството на земледѣлието. Вие трѣбва да се отнасите къмъ това дѣло съ една голѣма сериозностъ. Е добре, азъ съмъ длъженъ да заявя, че ние не ще можемъ да разрешимъ голѣмитѣ въпроси на България, ако не повдигнемъ нейното производство, ако не повдигнемъ нейнитѣ богатства.

Д. Зографски (з. в): Това е вѣрно, но съ заповѣдь не става.

Министъръ Д. Христовъ: И вие, господа отъ земледѣлската парламентарна група, които за партизански цели говорите толкова много за малоимотни и безимотни, вие не се сѣтихте да разрешите единъ много голѣмъ въпросъ, или поне да подготвите почвата за разрешението му. Въ селска България, въ България, въ която преобладава дребната собственостъ, която не надхвърля 30—35 декара на стопанство, въ която се говори толкова много за малоимотни и безимотни, за които тукъ се създаватъ партии, еднофронтоство и пр. и пр., не е позволенъ този голѣмъ луксъ, да има повече отъ 6 милиона декара черна угарь. Ако вие прибавите задъ тѣзи 6 милиона декара черна угарь още три нули, вие ще видите какво грамадно богатство има България, което стои мъртво и неизползувано. Вие, които говорите за стѣнсения, за сиромашия, за несгоди, за кризи и пр. не виждате, какъ стоятъ въпроситѣ, какви голѣми мини има да бждатъ открити. Вие, г-да отъ земледѣлската парламентарна група, които имате претенцията да представлявате селската маса, можете ли ни каза, какъ ще разрешимъ въпроса за тѣзи 6 милиона декара черна угарь, безъ да имаме фуражно производство, люцерново производство? Има ли другъ пътъ, освенъ този, който азъ соча? Какъ тогава възставате противъ това дѣло? Но казвате: не възставаме, но искаме да не сѣ 800.000 килограма. Азъ ви казахъ, че имаме 200.000 декара ниви, подготвени за засѣване съ люцерна. Най-после, ние нѣма да действуваме неразумно, нѣма да се увеличаем, когато ще прилагаме тази работа. Ще дадемъ толкова, колкото се окаже необходимо за удовлетворяване на реалнитѣ потребности следъ втора и трета провѣрка. Сега ние искаме да доставимъ 800.000 килограма. Ще направимъ провѣрка. Ако има нужда отъ 500.000 килограма, ще доставимъ 500.000 килограма, ако има нужда само отъ 800 килограма, ще доставимъ само 800 килограма.

Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ тѣй сѣщо да изнеса другъ единъ фактъ — да ви кажа, че у насъ не става така, както нѣкой мислятъ — че се прахосватъ паритѣ. Народното представителство ми разреши по бюджета на фондоветѣ да похарча 12 милиона лева за премии за новитѣ сортове пшеница. Е добре, ние не похарчихме 12 милиона лева, а само 6 милиона лева кръгло, защото искаме да бждемъ и спестовни, да дадемъ премия само тамъ, където е необходимо да подкрепимъ, да стимулираме, да поддържаме частната инициатива Тѣй ще

направимъ и тукъ и вие трѣбва да бъдете спокойни и да имате довѣрие въ работата на министерството.

Азъ говорихъ преди малко за онѣзи категории земи, притежание на отдѣлни стопани и на общини, които възлизатъ на около 200 хиляди декара и които сж подготвени да бъдатъ засѣти съ люцерна.

Но има и друга категория стопани, и на тѣхъ ще обърна вниманието ви сега. Народнитѣ представители отъ околнитѣ Севлиевска, Ловчанска, Плѣвенска, Орѣховска, Луковитска, Бѣлослатинска и Никополска вѣроятно знаятъ за една друга инициатива, която е предприета въ тѣзи мѣста. Въ тия 7 околии ние сме ангажирали вече 2 хиляди стопани съ повече отъ 4—5 хиляди глави продуктивенъ добитѣкъ — млѣчни крави — за да подобрятъ производителността на тѣзи последнитѣ, за да можемъ да произвеждаме въ страната си по-голъмо количество млѣко — надъ 2.000 литри годишно на крава. Е добре, само тая категория стопани има нужда отъ 10 хиляди декара люцернища.

Г-да! Безъ да засѣгамъ всички въпроси, които се повдигнаха, защото нѣма и време за това, азъ още единъ пътъ заявявамъ по единъ категориченъ начинъ: дайте възможностъ на Министерството на земледѣлието да върви неспѣвано и непрекъснато въ този пътъ! То ще достави толкова килограма люцерново семе, колкото е необходимо, за да се покриятъ реалнитѣ нужди, реалнитѣ потребности, които ще бъдатъ покрѣпени отъ неговитѣ органи. Имайте вѣра въ тѣзи органи. Тѣ оправдаха това довѣрие — поне моето довѣрие оправдаха — и тѣ дадоха доказателства на една срѣчна, дѣлова и полезна работа и тѣ нѣма да засрамятъ Министерството на земледѣлието, нѣма да засрамятъ и народното представителство, което е така внимателно и така щедро при разрешаването на тѣй много важни въпроси на нашата бедна още, селска стопанска България. (Ръкоплѣскания отъ говориститѣ)

Председателствуващъ А. Христовъ: Дебатитѣ се приключаватъ.

Ще пристѣпимъ къмъ гласуване заглавието на законопроекта.

Докладчикъ Д. Мангървъ (д. сг): Въ заглавието на законопроекта, поради печатна погрѣшка, е изпусната думата „до“, така че следва да бъде казано „до 800.000 кгр.“, защото това и по-долу е казано.

Председателствуващъ А. Христовъ: Преди да гласуваме заглавието, има направени предложения: едно за 100.000 кгр., друго за 150.000 кгр. Има и едно предложение отъ г. Стефанъ Стефановъ.

С. Стефановъ (д): То е къмъ члена.

Председателствуващъ А. Христовъ: Добре. Ще гласуваме заглавието.

Моля тѣзи, които приематъ докладваното заглавие на законопроекта съ добавката, направена сега отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

С. Дрѣновски (з): Г. председателю! Трѣбваше да гласувате по-напредъ предложенията.

Председателствуващъ А. Христовъ: Азъ Ви поканихъ. Казахъ, че вие имате едно предложение за 100.000 кгр. и че има и друго едно предложение.

С. Дрѣновски (з. в): Трѣбваше да гласувате по-напредъ предложенията, защото самото заглавие разрешава въпроса.

Председателствуващъ А. Христовъ: Вие не настояхте, и то се свърши вече.

С. Дрѣновски (з): Азъ настоявамъ.

Докладчикъ Д. Мангървъ (д. сг): (Чете)
„Членъ единственъ. Възлага се на Българската земледѣлска банка да достави до 800.000 кгр. люцерново семе за смѣтка на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти, подъ гаранция на държавата. Доставеното семе да се раздаде по нареждане на същото министерство на нуждающитѣ се земледѣлски стопанства съ 30% намаление въ цената. Лихвитѣ на сумитѣ, употребени за цѣлата доставка, да се заплащатъ отъ съответния параграфъ

по бюджета на фонда „Културни мѣроприятия“. Евентуалнитѣ загуби отъ тази доставка оставатъ за смѣтка на държавата“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има постѣпено предложение отъ г. Стефанъ Стефановъ въ смисълъ: (Чете) „Ще се закупува само толкова количество, каквото бъде ангажирано отъ стопанствата и предприетитѣ съответнитѣ суми за закупуването“.

С. Стефановъ (д): Моля да се поправи — вмѣсто „предплатени“, да се каже „ангажирани“.

Д-ръ Й. Фаленхехтъ (д. сг): Въ декларацията на министра се говори за предплащане на 70%.

Председателствуващъ А. Христовъ: Ще гласуваме най-напредъ члена тѣй, както се докладва, а следъ това — направенитѣ предложения.

Отъ лѣвицата: Какъ така? Най-напредъ предложенията да се гласуватъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Добре. — Предложението на г. Стефановъ става така: (Чете) „Ще се закупува само толкова количество, каквото бъде ангажирано отъ стопанствата и ангажирани съответнитѣ суми за закупуването“.

С. Стефановъ (з. в): Моля, две думи.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Стефановъ.

С. Стефановъ (д): Г. г. народни представители! Нищо повече нѣма въ моето предложение, освенъ опази декларация, която направи г. министъръ-председателъ, че нѣма да се закупува семе, ако не бъде ангажирано предварително за нуждитѣ на стопанствата.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Тѣй разбирамъ азъ закона и не разбирамъ, че той иначе ще се прилага.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Да бъдемъ начисто и наясно по тоя въпросъ. Дайте възможностъ на Министерството да манипулира съ реалноститѣ и съ фактитѣ. (Смѣхъ всрѣдъ лѣвицата) Чуйте какво ще кажа, не се смѣйте. До този моментъ да кажемъ, че има нужда отъ 400.000 килограма люцерново семе; ама ние продължаваме тая работа и по-нагатакъ и се явяватъ все повече и повече желающи въ различнитѣ околии. Дайте ни възможностъ, следъ като е обявенъ търгътъ, да направимъ втори търгъ, за да удовлетворимъ всички не желающи, а нуждающи се отъ люцерново семе. Азъ ви приведохъ факта, че народното представителство гласува, отпусна за плѣвене на пшеницата 12 милиона лева, отъ които само 6 милиона лева сж похарчени, не сж похарчени повече. Азъ ви заявявамъ и сега, че нѣма да похарча не 80 милиона, но и 800 лева нѣма да похарча отъ този кредитъ, ако не се явятъ такива нужди. Дайте ни, обаче, възможностъ да манипулираме по-гъвкаво, за да можемъ да удовлетворимъ тия нужди. Иначе, съ такива предложения, ще правимъ законодателство за инатъ.

С. Стефановъ (д): Не е за инатъ, г. министре!

С. Дрѣновски (з): Инатътъ е отъ ваша страна.

Министъръ Д. Христовъ: Имайте, най-подиръ, довѣрие въ това, което ви казвамъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля тѣзи господа, които приематъ предложението на г. Стефанъ Стефановъ, да вдигнатъ рѣка. Меншинство, Събранието не приема.

Моля тѣзи господа, които приематъ членъ единственъ тѣй, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка 6 отъ дневния редъ — одобрение предложението за освобождаване отъ митни бѣрии праткитѣ отъ платове и други предмети за изложбата-базаръ на благотворителното дружество „Евдокия“ (Яслитѣ).

Моля г. секретаря да го прочете.

(Председателското място се заема отъ подпредседателя В. Димчевъ)

Секретарь Д. Мангъровъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 8)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ предложението за освобождаване отъ митни барии праткитѣ отъ платове и други предмети за изложбата-базаръ на Благотворителното дружество „Евдокия“ (Ясличѣ), моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема. (Вв. прил. Т. II № 14)

Миниваме къмъ точка 7 отъ дневния редъ — одобряване предложението за задържане на държавна служба по ведомството на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството руски подданици.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Д. Мангъровъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 24)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ предложението за задържане на държавна служба руски подданици по ведомството на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема. (вж. прил. Т. II, № 15)

Пристъпваме къмъ разглеждане точка 8 отъ дневния редъ — одобряване предложението за приемане на държавна служба чужди подданици по ведомството на Министерството на народното просвѣщение.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Д. Мангъровъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 27)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представител г. Стоянъ Омарчевски.

С. Омарчевски (з): Г. г. народни представители! Въ алинея последна на чл. 5 отъ закона за държавнитѣ служители — а чл. 5 отъ закона за държавнитѣ служители определя, какви качества трѣбва да има едно лице, за да може да постѣпи на държавна служба — е казано, че „на длъжности, за които се изискватъ специални теоретически и практически познания, може да се назначаватъ и чужденци, ако нѣма български подданици съ такива качества, но само съ разрешение отъ Народното събрание и за срокъ не повече отъ 3 години“. Въ този членъ, както ви казахъ, сѣ изброени всички ония качества, които трѣбва да има единъ български подданикъ, единъ български гражданинъ, който жѣлае да постѣпи на държавна служба. Следователно, когато единъ български подданикъ иска да постѣпи на държавна служба, той ще си направи заявлението до респективното министерство, ще приложи документи за образование, документи за възраст, документи за сѣдимостъ, документи за изслужване войска повинностъ и чакъ следъ изпълнението на тия формалности, ще следва да бѣде той назначенъ и класиранъ, за да получава съответната заплата. Обаче тъй, както се представятъ на наше внимание тѣзи решения, далечъ не е спасенъ чл. 5 отъ закона за държавнитѣ служители. И азъ бихъ попиталъ г. министра на народното просвѣщение, както и г. министра на благоустройството — по поводъ на току-що гласуваното предложение — вѣрно ли е, че тѣзи лица, за които се изисква разрешението на Народното събрание, сѣ понастоящемъ на държавна служба или же, следъ като Народното събрание даде своето разрешение, чакъ тогава тѣ ще бѣдатъ назначени? По моитѣ най-положителни сведения, тѣзи лица сѣ на държавна служба. Ние чисто и просто се явяваме като една регистратура, която ще регистрира назначението на чужди подданици на държавна служба. Ако, значи, за единъ български подданикъ сме тъй прецизни въ изпълнението на всички формалности по назначението, ние за чужденцитѣ не постѣпваме така.

Това по формалната страна на въпроса.

Втори въпросъ. Вѣрни ли сѣ ония мотиви къмъ току-що гласуваното предложение за приемане чужди подданици на служба по ведомството на Министерството на благоустройството, вѣрно ли е, че елементитѣ, които съдържа цитираната отъ мене алинея на чл. 5 отъ закона за държавнитѣ служители, сѣ налице, както се казва въ мотивитѣ? Наис-

тина ли въ България нѣма техници, землемѣри, кондуктори и инженери, за да можемъ да вдигнемъ ръка за назначаването на чужденци, при наличността, мисля азъ, на толкова много българи, намиращи се безъ работа въ тази криза? Ами вие отъ правителственото болшинство всѣки денъ сте главоболени съ заявления на кандидати за кондуктори, за землемѣри. Нека г. министърътъ на желѣзницитѣ да каже, че въ този моментъ на неговата маса въ Дирекцията на желѣзницитѣ има 16 заявления на хора съ висше техническо образование, издържали редовно всичкитѣ си изпити, които, въпрѣки туй, сѣ кандидати за служби на обикновени общи работници въ работилницитѣ на Дирекцията на желѣзницитѣ. И заявленияга имъ, въпрѣки това, стоятъ. Ние имаме едно механо-техническо училище, въ което завършватъ кондуктори, завършватъ землемѣри — въпрѣки това, Народното събрание дава разрешение за назначаване на чужди подданици за такива. Мотивитѣ къмъ предложението на г. министра на народното просвѣщение отговарятъ ли на действителността? Казано е тамъ: (Чете) „Тѣй като по нѣкои отъ учебнитѣ дисциплини, предимно чуждитѣ езици, изучавани въ нашитѣ пълни и непълни гимназии, все още нѣма българи съ изисквания се отъ закона за народното просвѣщение образователенъ цензъ, наложи се на министерството да назначи на указанитѣ се вакантни мѣста чужди подданици“. Нима Стефанъ Налимовъ Михайловичъ, руски подданикъ, учителъ въ прогимназия въ селото Торосъ; нима Михаилъ Колтуновъ, руски подданикъ, учителъ по руски езикъ и физика въ Полско-трѣмбешката непълна смѣсена гимназия; нима Мария Ивановна Соколова, руска подданица, пазителка при Софийската народна библиотека, притежаватъ такива качества, които не се обладаватъ отъ български подданици, та ние ще пренебрегнемъ българитѣ, за да дадемъ разрешение за назначението на тѣхъ? По-нататкъ. Иска се разрешение за Николай Аксаковъ, руски подданикъ, учителъ въ Троянската смѣсена гимназия, когато днесъ имаме 1.500 души свършили учителски институтъ, педагогическо училище или гимназия, които стоятъ безъ работа? Или трѣбва да се даде разрешение за Евгения Черковска, Олга Запожска, Екатерина Змирлова, Елена Голина, Олга Матева Бѣлецкая, Елисавета Липкина, Людмила Папашникова и София Мозговая, руски подданички, милосердни сестри въ медицинския факултетъ на Софийския държавенъ университетъ? Ами че ние имаме — г. министърътъ на вътрешнитѣ работи знае много хубаво — училище за милосердни сестри при „Червенъ Кръсть“, и, въпрѣки туй, отъ Народното събрание, въ единъ моментъ на една тежка криза за хората на умствения трудъ, се иска да даде право на министра на народното просвѣщение да назначава чужди подданици!

Наистина, тукъ се срѣщатъ имена, които правятъ честь на нашата наука, на нашия Университетъ. Напр. професорътъ при Софийския университетъ Илия Шапшалъ, професоръ отъ Хелзингфорския университетъ въ Финландия, единъ човѣкъ, който ни прави честь, който биде молень отъ Академическия съветъ да заеме катедрата по анатомия на човѣка. Такъвъ е професорътъ отъ Университета В. А. Мякотинъ, човѣкъ съ свѣтовна известностъ по история, единствениятъ историографъ на Украйна, единъ човѣкъ, който би правилъ честь на всѣки университетъ въ Европа, който е чѣлъ лекции въ Парижката Сорбона, въ Прага и въ Бѣлградъ, и който въ България би спомогналъ за разволя на историческата наука. Но можемъ ли да имената на Шапшалъ и Мякотинъ да туримъ имената на сестри милосердни, или на пазителки въ Народната библиотека, или на учителя въ Полско-трѣмбешката смѣсена гимназия? Г. министърътъ на народното просвѣщение ще ме извини, ако кажа, че той подвежда Народното събрание, като казва въ своитѣ мотиви, че сѣ назначени учители за дисциплини, за които нѣмало редовни преподаватели въ България. Вѣрно ли е, че нѣмаме редовни преподаватели по латински езикъ? Въ колко гимназии се преподава латински езикъ? Ние имаме маса учители българи по латински езикъ. Г. министърътъ има маса заявления въ своето министерство отъ хора, които сѣ останали безъ работа при тая тежка криза, които висятъ по единъ-два месеци въ министерството, и той има смѣлостта да иска разрешение отъ Народното събрание да назначава чужди подданици!

Но дълженъ съмъ да заявя, че това предложение не е последно, и нека тия мои думи да се впишатъ въ дневницитѣ. Вие ще бѣдете сезирани въ много скоро време съ по-дълъгъ списъкъ отъ тоя. Освенъ това, практиката ме е научила да знамъ едно нѣщо, че не всички имена се преднаучила да знамъ едно нѣщо, че не всички имена се пред-

ставят тукъ на една регистрация отъ Народното събрание; често пъти се пропускатъ и оставатъ на служба съ години наредъ редица лица, за които не е получено никакво разрешение отъ Народното събрание. Туй предложение нито е първо, нито ще бъде последно. Въ Министерството на просвѣтата въ този моментъ се готви единъ голѣмъ списъкъ, съ който ще бъдете сезирани, и въ този списъкъ се съдържатъ имена такива каквито сѣм тия, които току-що ви прочетохъ.

Това предложение за приемане на чужди подданици на държавна служба не може да бъде гласувано и нѣма да бъде гласувано отъ насъ. Ние не само че не можемъ да го гласуваме, но ние трѣбва да протестираме, че, при тази безработица за хората на умствения трудъ, Народното събрание може да се занимава съ даване на подобни разрешения. И особено ще страдате вие, г. г. народни представители, отъ болшинството! Вие всѣки денъ се главоболите и задѣвате отъ кандидати, свършили вече техническо образование съ всички области на техниката. Ние имаме единъ държавенъ университетъ, който всѣки денъ хвърля лѣкаръ и медици и днесъ става въпросъ отъ Дирекцията на народното здраве и въ обществения сѣрѣи у насъ, дали има нужда повече отъ съществуването на медицинския факултетъ. Когато имаме едно свръхпроизводство на лѣкари въ София, когато въ Дирекцията на народното здраве въ този моментъ 200 души, свършили въ болшинството си Софийския университетъ, чакатъ държавна служба, въ туй време на държавна служба се приематъ маса хора чужди подданици. Вѣрно е едно, че условията, при които бѣше поставена България въ 1920 г., въ 1921 г., въ 1922 г., въ 1923 г. и въ 1924 г., бѣха свършено други отъ условията въ 1927 г. Но нима трѣбва ние, чрезъ единъ мой вотъ, да поемемъ ангажиментъ за назначаването за 3 години на редица чужди подданици, за назначаването на каквито неоглавна пакъ гласувахме и сега идатъ още и още, всѣкидневенъ?

Като заявявамъ, че ние нѣма да гласуваме за туй предложение и като правя всички резерви за хората, за които казахъ нѣколко хубави думи, които тѣ заслужаватъ, азъ смѣтамъ, че не само не трѣбва да вдигнемъ рѣка за това решение, но трѣбва да протестираме, дето Събранието бива занимавано съ такива работи.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Грънчаровъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Г. г. народни представители! Следъ всичко това, което каза г. Омарчевски, на мене остава много малко да кажа. Дългъ ми се налага, обаче, отъ името на нашата парламентарна група да заявя, че тая практика, която се следва съ назначаването на чужди подданици на държавна или общинска служба у насъ въ единъ моментъ, когато стопанската криза взема такива широки размѣри, въ единъ моментъ, когато толкова български подданици, лѣли кръвта си по бойнитѣ поля, сѣ безъ раба, е просто престъпна, ако мога тѣй да се изразя. Може би тази дума е пресилена, обаче не мога да намѣря друга дума, съ която да окачествя това, което се върши отъ почитаемото вѣтелство.

Г. г. народни представители! Толерантността, която ние проявяваме по отношение на чуждитѣ подданици, отиде много далечъ. У насъ има много държавни и частни предприятия, където чужденцитѣ сѣм все и вся. При постройката на широко-колейни желѣзопѣтни линии, като напр., при линията Радомиръ—Дупница, има случаи, където руснацитѣ сѣм все и вся. Тамъ българинъ не може да постигнѣ работникъ, и то съ една минимална надница отъ 30 до 45 л., ако не получи благоволение на надзирателитѣ-руснаци. А това благоволение се получава обикновено, следъ като хора отъ околнитѣ села — които, запомнете, г. г. народни представители, плащатъ по 800 л. данѣкъ за постройката на тая желѣзница — донесатъ кокошки или прасета на руснацитѣ-надзиратели, за да ги назначатъ на служба. Това сѣм факти, г. министъръ-председателю, които азъ никога и никъде не съмъ използвалъ. Представямъ ги сега на Вашето внимание и, ако се съмнявате, наредете да ги проверятъ, за да се увѣрите.

Министъръ-председателъ А. Лячевъ: Не. Азъ искамъ само да чуя.

Д. Грънчаровъ (з. в): Същото нѣщо е почти въ всички държавни и обществени учреждения. Отидете въ частнитѣ предприятия — ладникнете, напр., въ „Българска горска

индустрия“ — и ще видите, какво е тамъ. Тамъ българитѣ се изстискватъ като лимони. Тѣмъ не се дава да заематъ служби дотогава, докогато не получатъ благоволение на руснацитѣ, които заематъ всички по-голѣми или по-малки длѣжности.

Изтъквайки тия случаи, азъ заявявамъ отъ името на нашата парламентарна група, че ние нѣма да гласуваме за това проекторешение, като същевременно протестираме противъ тоя начинъ на действие, при който се пренебрегватъ българскитѣ подданици, които сѣм лѣли кръвта си по бойнитѣ полята за държавата, а се приематъ на държавна служба чужди подданици, на които ние не отричаме заслугитѣ къмъ нашата държава, но тия заслуги вие толкова много ги надценявате, че се увреждатъ интереситѣ на нашитѣ подданици. (Рѣкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Добри Димитровъ.

Д. Димитровъ (раб): Г. г. народни представители! Известно е на всички ви, че презъ миналата извънредна сесия Народното събрание бѣше сезирано съ законопроектъ за измѣнение на закона за народната просвѣта. Въ мотивитѣ къмъ тоя законопроектъ г. министърътъ на народната просвѣта оправдаваше закриването на педагогически училища и въвеждането на специални такси въ тѣхъ съ необходимостта да се ограничи стремѣжътъ на българската младежъ къмъ сѣрдното и специално къмъ педагогическото образование поради туй, че въ нашата страна има свръхпроизводство отъ интелигентни сили, и специално свръхпроизводство на учители и учителки.

Съ настоящето решение днесъ идвамъ да констатирамъ едно пълно противоречие между това, което ни се говорѣше не преди много тукъ, и това, което се върши сега. Неотдавна тукъ се изтъка, че въ България едва могатъ да се намѣрятъ свободни ценозовани учители или учителки, които да заематъ най-обикновени учителски мѣста въ български прогимназии — не говоря за българския Университетъ; за тамъ може-би по-мѣчно могатъ да се намѣрятъ специалисти. Всенвестенъ е фактътъ, че въ настоящия моментъ у насъ има една голѣма безработна армия отъ интелигенция, специално учители и учителки. Всенвестенъ е и на всички ви фактътъ, че туй лѣто училищнитѣ настоятелства въ столицата и въ нѣколко провинциални градове решиха да възприематъ принципа на конкурентитѣ изпити при назначаването на вакантитѣ учителски мѣста, за да се спасятъ отъ наплива на кандидати и кандидатки за нѣколкото свободни мѣста въ български прогимназии и първоначални училища. Нима не е известно на всички ви, че Софийското училищно настоятелство и досега още произвежда конкурсни изпити за нѣколкото незаети учителски мѣста въ софийскитѣ първоначални и прогимназиални училища? За 5 вакантни учителски мѣста въ гр. Свиленъ, напр., имаше подадени повече отъ 50 заявления на редовни, ценозовани съ държавенъ изпитъ кандидати за учители въ прогимназии и първоначални училища. И въ сѣщия този моментъ, когато има толкова безработни учители и учителки, които чакатъ мѣста въ български училища, ние сме сезирани съ едно решение за назначаване на учители и учителки чужди подданици съ съмнителенъ цензъ, съ неизвестна педагогическа подготовка. Нима въ България, специално въ София, не мога да се намѣри една достойна българка или българинъ, комуто да бъде повѣрено, напр., пазенето на националната българска библиотека?

И. Лѣкарски (д. ст): За националната българска библиотека си почналъ да плачешъ ти, безъ да знаешъ коя е тя!

Д. Димитровъ (раб): Въ проекторешението чета: (Чете) „Мария Ивановна Соколова, руска подданица, пазителка на Софийската народна библиотека“. Азъ мисля, че има достатъчно българки или българи, които могатъ да заематъ този постъ — да пазятъ хранилището на българската духовна култура. Софийската народна библиотека. Нима въ настоящия моментъ въ България нѣма 8 или повече ценозовани, завършили сестри милосердии, които да заематъ вакантитѣ мѣста, на които мѣста съ настоящето решение се предлага да бъдатъ назначени руски подданички?

Закриха се лѣтосъ педагогически курсове, за останалитѣ се въведоха високи такси, за да се ограничи достъпътъ въ тѣхъ на българскитѣ младежи да се приготвяватъ за педагогисти и педагогистки, а въ настоящия моментъ чувствуваме липсата отъ преподаватели въ българскитѣ про-

гимназии. Въ същото време, когато се говореше, че има излишъкът отъ прогимназиални учители, въ София бѣше организиранъ единъ частенъ курсъ за подготовка на прогимназиални учители.

Г. г. народни представители! При пътуването си тази есенъ по време на захарната кампания случайно научихъ единъ поразителенъ фактъ, който искамъ да ви съобщя. Имамъ честта да се познавамъ съ главния директоръ на Каялийската захарна фабрика, който ми съобщилъ поразителенъ фактъ. Когато фабриката обявила, че захарната кампания, която започва на 1 септември, има нужда отъ трима специалисти химици съ заплатата 3.000 л. месечно, постъпили 43 заявления отъ български химици съ дипломъ, завършили, които желаятъ да заематъ тѣзи вакантни длъжности макаръ само 2 месеца, докато трае захарната кампания.

Зная и другъ единъ поразителенъ фактъ. Единъ младежъ, завършилъ тази година химия въ нашия университетъ, идва при мене да ме моли азъ, като народенъ представителъ, да го представя на нѣкой депутатъ отъ болшинството, за да го назначатъ писаръ въ Дирекцията на статистиката, защото се научилъ, че тамъ имало едно вакантно мѣсто. И когато предъ моитѣ очи му казаха, че не могатъ да го назначатъ въ Дирекцията на статистиката, предложиха му да потърси мѣсто въ пощата при гарата, където имало свободно писарско мѣсто. И какво бѣше разочарованието на този младежъ българинъ, свършилъ химия, когато ми каза: „По всичко изглежда, че напразно съмъ си губилъ времето и труда да свършвамъ химия!“ Това го каза въ присъствието на своята майка, която заплака. „Иде ми да си взема шапката и да отида въ чужбина. Имамъ сведения, че въ Полша химицитѣ по-лесно си намирали работа въ фабрицитѣ“.

Ние караме българската университетска младежъ да емигрира, да търси приложение на своя трудъ въ чужбина въ същото време, когато назначаваме чужденци тукъ. Нѣма ли у насъ достатъчно подготвени учители? Ами колко учители български подданици въ настоящия моментъ сѣ безъ работа, уволнени отъ 4—5 години по силата на едно министерско постановление, затова защото изповѣдали не знамъ какви идеи?

К. Кънчевъ (д. сг): Тѣй кажи, ето где те стиска чекникътъ.

Д. Димитровъ (раб): Учители, които сѣ готови да работятъ въ попрището, за което сѣ се готвили, имаме въ излишъкъ, имаме голѣма армия отъ такива безработни.

Г. Реджовъ (д. сг): Г. Димитровъ! Толкова българи комисари дадохме на Русия — нека вземемъ нѣколко руси въ замѣна.

Д. Димитровъ (раб): Ако въ същото време прекрачимъ отъ областта на просвѣтата въ други области, ще видимъ, че чужди подданици руснаци сѣ заели въ всички учреждения и въ всички предприятия командующи длъжности, и по този начинъ оказватъ тормозъ на българския работникъ. Така е въ мината „Перникъ“, така е въ сливенскитѣ фабрики, така е въ мината „Черно-море“, така е въ всички индустриални предприятия у насъ. Газазитѣ, тѣлохранителитѣ на чорбаджийтѣ фабриканти сѣ руснаци; директоритѣ, поддиректоритѣ, надзирателитѣ сѣ предимно руски подданици, а следъ това идатъ българитѣ. По този начинъ вие окарикатурвате вашия принципъ „България надъ всичко“. Можемъ смѣло да кажемъ „България надъ всичко“, но българитѣ подиръ всички.

Ние нѣма по никой начинъ да се съгласимъ да гласуваме това предложение по мотивитѣ, които изложихъ. Дотогава, докогато имаме у насъ една огромна армия отъ български интеллигентни работници и специално учители и учители, не бива, престѣпно е да се назначаватъ чужденци.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Лѣкарски.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ съмъ дълбоко убеденъ, че г. министърътъ на народното просвѣщение ще даде подробни освѣтления, кои нужди сѣ наложили да внесе това предложение за гласуване отъ Народното събрание. Мене ми се струва, че не тия неремиевски плачове, които се направиха тукъ за българския учител и безработенъ, а много по-сериозни и искрени мотиви сѣ имани предъ видъ отъ г. министра, когато той е решилъ да внесе това предложение; той е обмислилъ и взелъ въ съображение всички мотиви, които се изтъкнаха отъ г. Омарчевски и другитѣ оратори. Но трѣбва да се направи

демагогия, да се направи шумъ, че едва-ли не само тамъ (Сочи лѣвицата) има защитници на безработнитѣ български учители и изобщо — на българската безработна интеллигенция.

Д. Грънчаровъ (з. в): Престѣпление вършите, г. Лѣкарски, не демагогия.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. г. народни представители! Ако прочетете съдържанието на проекторешението, вие ще видите, че въпросътъ съвсемъ не е така, както искаха да го представятъ г. Омарчевски, г. Грънчаровъ и г. Димитровъ. Не се касае тукъ за назначаване чужди подданици на учителски мѣста, които биха могли да бѣдатъ зети отъ български подданици, кандидати за учители, които стоятъ безъ работа. Съвсемъ не стои така въпросътъ. Ако проследите синсъка, ще видите имената на нѣколко дупни професори отъ Университета по известни специалности, за катедритѣ по които специалности сѣ обявени конкурси, по не сѣ се явили българи.

Второ. Касае за въпросътъ за двама-трима учители руснаци, преподаватели сега въ нещѣлни гимназии по руски езикъ. Ако отидете въ министерството ще видите, че нѣма нито единъ кандидатъ за учителъ по руски езикъ, защото отъ дълги години престанаха отъ България да отиватъ въ Русия.

С. Омарчевски (з): Не се учи руски, а назначавате учители по руски езикъ въ нещѣлни гимназии.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. Омарчевски тукъ протестира по поводъ внасянето на това предложение. Азъ нѣмамъ възможностъ въ този моментъ да цитирамъ онѣзи негови предложения за назначаване рускини и руснаци на държавна служба, които той като министъръ на просвѣтата е внасялъ за одобрение въ Народното събрание.

С. Омарчевски (з): Ама презъ 1920 г.! Днесъ въ Франция, Югославия и Чехия спрѣха дори помощитѣ, които даваха на руснацитѣ, а не само назначаването имъ на държавна служба, а ние тукъ, които се огъваме подъ тежестта на една стопанска криза и имаме безработна интеллигенция, занимаваме Народното събрание съ назначаване на държавна служба на чужди подданици.

И. Петровъ (д. сг): (Къмъ И. Лѣкарски) Понеже Омарчевски говори за 1920 г., попитай го дали се е промѣнилъ отъ тогава досега.

С. Омарчевски (з): Много недостойно подмѣтане, нѣма да му отговоря.

И. Лѣкарски (д. сг): Ето, въ проекторешението азъ виждамъ името на единъ учител, който е учителствувалъ нѣколко години — значи той е назначенъ още отъ времето на г. Омарчевски.

С. Омарчевски (з): Кой е той, кажете му името.

И. Лѣкарски (д. сг): Николай Аксаковъ.

С. Омарчевски (з): Азъ като министъръ на просвѣтата съмъ назначилъ професоръ Шапшалъ, единъ човѣкъ съ свѣтловна известност, който прави честь на България.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. г. народни представители! Назначена е една руския въ Софийската народна библиотека. Онзи, който никога не е милбелъ за българщината, за националната култура, за Народната библиотека, иде да плаче за това, че една руския била оставена да пази българскитѣ национални ценности. Това е толкова парадоксално, че не може да не ни убеди, че нищо искрено нѣма въ тѣзи плачове. То иде още повече да ни убеди, че ако се говори по този въпросъ, то е само, за да се прави демагогия.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Не можете да кажете, че нѣма достойна българка, която да я замѣсти.

И. Лѣкарски (д. сг): Азъ не желая да се занимавамъ съ нейната скромна личностъ; не желая да бѣда нейнъ защитникъ. Г. министърътъ ще ви каже мотивитѣ, поради които тя е назначена, и коя е тя, за да чуете и разберете.

Г. г. народни представители! Ако взмахъ думата, взехъ я само за да отговоря на протеста на г. Омарчевски съ протестъ, защото се експлоатира съ проекторешението, което ни е предложено да одобримъ. Азъ протестирамъ срещу казаното отъ единъ бившъ министъръ, отъ единъ партиенъ лидеръ, който идва въ Парламента да прави дребна политика по единъ такъвъ въпросъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Не е дребенъ този въпросъ.

С. Омарчевски (з): Вие, г. Лѣкарски, попитайте какво мислятъ за тѣзи руснаци Вашитѣ другари.

И. Лѣкарски (д. сг): Азъ съмъ дълбоко убеденъ, че изразявамъ мнението на всички мои другари отъ Демократическия сговоръ.

С. Омарчевски (з): Партийна дисциплина!

И. Лѣкарски (д. сг): Най-малко ние ще покровителствуваме чуждитѣ подданици въ ущърбъ на българитѣ, най-малко ние ще довеждаме въ България хора интеллигентни, — съ обща култура, или специалисти, за да заематъ мѣстата, които биха могли да бждатъ заемани отъ българиспециалисти или съ обща култура, способни, притежаващи цензоветѣ, които се изискватъ по съществуващитѣ у насъ закони за заемането на дадени служби.

С. Омарчевски (з): За цензове недейте приказва, защото могатъ да се разправятъ куриози, предъ които Вие ще немѣте.

И. Лѣкарски (д. сг): Когато е въпросъ за сждбата на българския учителъ, на онова голѣмо количество отъ кандидати за учителски мѣста, които днесъ наистина ги има въ България, трѣбва да ви кажа, че Демократическиятъ сговоръ даде не едно доказателство, че има присърдце тѣхнитѣ интереси.

Д. Дерлипански (з. в): Г. Лѣкарски! Азъ вѣрвамъ, че и въ този моментъ въ Вашия джобъ имате маса заявления отъ български кандидати за учителски мѣста.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. Дерлипански! Тѣзи, които днесъ сж безъ работа, ако познавате въпроса, ще признаете, че не могатъ да замѣстятъ никого отъ тия, които се иска да бждатъ назначени съ това предложение. Ние не отричаме, че има учители българи безъ работа. Но ако не приемемъ това предложение, това не значи, че ще премахнемъ тази безработица, че ще можемъ да настанимъ всички безработни учители на вакантни мѣста.

Азъ бихъ ви молилъ да не се формализирате, но следъ като изслушае освѣтленията, които г. министърътъ ще направи, да гласуваме за това предложение, а не да разглеждаме тѣзи въпроси съ острѣвение, и да ковемъ стрели срещу политическитѣ си противници.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Г-да! Часътъ е 8. Ще трѣбва да гласуваме за продължение на заседанието.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ ще ви моля да имаме заседание утре следъ обѣдъ. Въ дневния редъ бихъ желалъ да се поставятъ: на първо мѣсто, законопроектитѣ, които днесъ минаха на второ четене; после негласуванитѣ отъ днешния дневенъ редъ предложения и най на последно мѣсто да бжде поставено запитването на г. Сакжзовъ относно безработицата.

Подпредседатели: **(А. ХРИСТОВЪ
В. ДИМЧЕВЪ)**

Секретарь: **Д. МАНГРОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Стр.

Отпуски: разрешени на народнитѣ представители: Иванъ Христовъ, Стефанъ Тасевъ, Григоръ Василевъ, Коста Николовъ, Кръстю п. Цвѣтковъ, Стефанъ Димитровъ, Маринъ Шиваровъ и Петъръ Анастасовъ	591
Указъ № 12 отъ 28 декемврий 1927 г., съ който се продължаватъ заседанията на I-та редовна сесия на XXII-то обикновено Народно събрание до 27 януарий 1928 г. включително (Прочитане отъ министъръ-председателя А. Ляпчевъ)	591
Питане отъ народния представителъ К. Пастуховъ къмъ министра на външитѣ работи и на изповѣданията относително нашитѣ отношения съ Югославия (Съобщение)	591
Законопроекти:	
1. за измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ закона за пенсиитѣ на служителитѣ при държавнитѣ и изборнитѣ учреждения (Предложение на народнитѣ представители: П. Миновъ, Ц. Стоянчевъ, И. п. Янчевъ и др.) (Съобщение)	591
2. за насърчение износа на вината (Трето четене)	595
3. за разрешаване на Карловската градска община да склучи заемъ 5.250.000 л. отъ Българската земеделска банка (Трето четене)	596
4. тълкувателенъ законъ по чл. 56 отъ закона за	

Моля да се приеме този дневенъ редъ.

Д. Богдановъ (д): Кога ще отговорите на запитването ми за военното положение въ Кюстендилския и Петричкия окръзи.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Не мога да отговарямъ на всичко. Отговора за военното положение азъ го дадохъ при разискванията по тронното слово. Даже, ако щете, по всички интерпелации е ладенъ отговоръ преди единъ месецъ при разглеждането на тронното слово.

Д. Богдановъ (д): Вашитѣ органи различно прилагатъ закона за военното положение. Тѣ спѣватъ развитието на партиитѣ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Тамъ, където има военно положение, на второ мѣсто ми е грижата за партиитѣ. Това да го знаете добре!

Председателствуващъ В. Димчевъ: Моля за утре да присемете следния дневенъ редъ:

Трето четене законопроектитѣ:

1. за подпомагане пострадалитѣ отъ суша земеделски стопанства презъ 1927 г. въ Пашмаклийска, Горно-Джумайска, Св. Врачка, Петричка, Берковска и Брѣзничска околии.
2. за възлагане на Българската земеделска банка да достави 800.000 кгр. люцерново семе за смѣтка на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Следъ това следватъ неизчерпанитѣ точки отъ днешния дневенъ редъ, като накрая се поставя: отговоръ на запитването на г. Сакжзовъ относно безработицата.

Кои то приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Кои то приематъ да се продължи заседанието докато се свърши съ разглежданото предложение, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Има още двама записани да говорятъ.

Има думата г. министърътъ на народното просвѣщение.

Д. Нейковъ (с. д): Има записани и други, които си заповзаватъ правото да говорятъ и следъ Васъ, г. министре!

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Тогава ще оставимъ за утре.

Министъръ Н. Найденовъ: Тогава това предложение да остане за утре, като първа точка отъ дневния редъ.

Министъръ Д. Христовъ: Ще бжде на първо мѣсто, следъ законопроектитѣ поставени на трето четене.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Да. — Заседанието се вдига за утре, 3 ч. следъ пладне.

(Вдигнато 20 ч. 5 м.)

селско-стопанско настаняване на бѣжанцитѣ — „Държавенъ вестникъ“ брой 213, отъ 18 декемврий 1926 г. (Трето четене)	596
5. за подпомагане пострадалитѣ отъ суша земеделски стопанства презъ 1927 г. въ Пашмаклийска, Горно-Джумайска, Св. Врачка, Петричка, Берковска и Брѣзничска околии (Първо и второ четене)	596
6. за възлагане на Българската земеделска банка да достави 800.000 килограма люцерново семе за смѣтка на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти (Второ четене)	600
Предложения:	
1) за освобождаване отъ митви берии праткитѣ отъ платове и др. предмети за изложбата-базаръ на Благотворителното дружество „Евдокия“ (Яслиитѣ (Приемане)	610
2) за задържане на държавна служба по ведомството на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството руски подданици (Приемане)	611
3) за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди подданици (Прочитане и разискване)	611
Дневенъ редъ за следующето заседание	614